

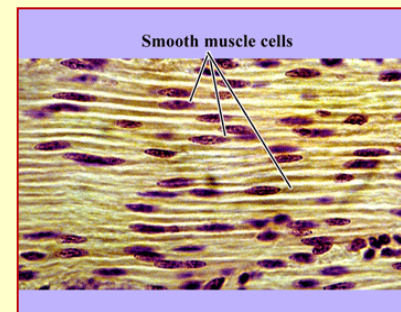

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО
ОБУЧЕНИЕ

Лекция №3

Физиология на напречно-
набраздените и гладки мускули.
Вегетативна нервна система.

доц. д-р Боряна Русева, д.м.
сектор "Физиология"
МУ-Плевен

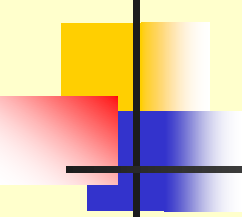

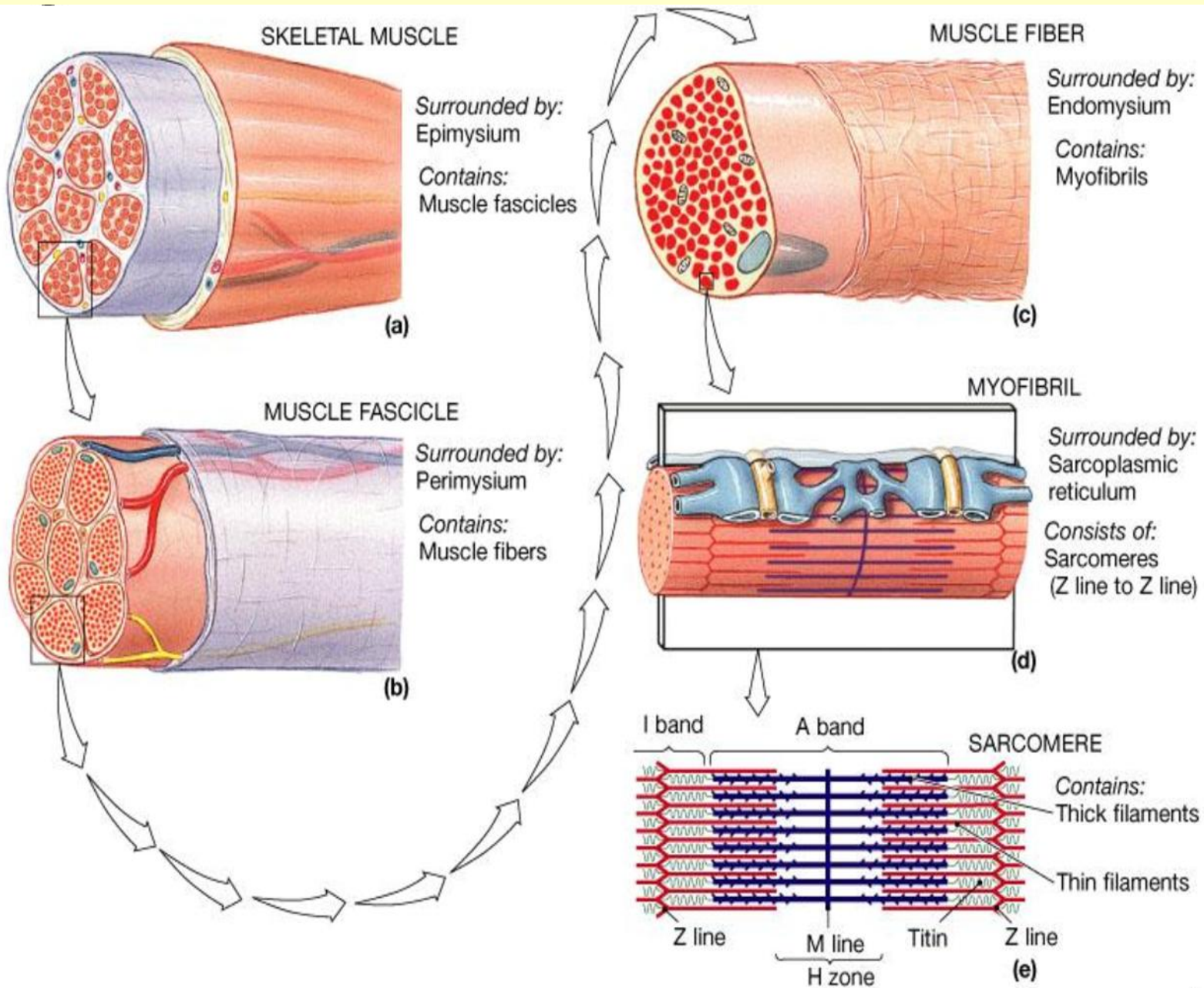
Функции на скелетните мускули

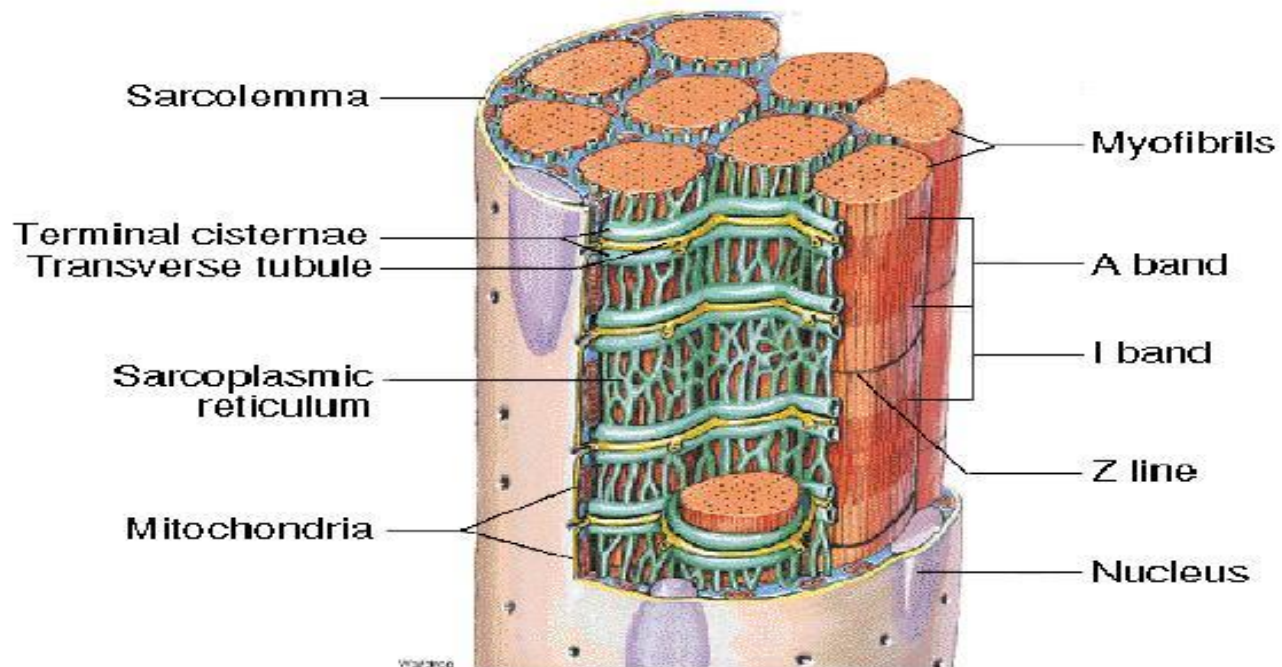
- Придвижване на тялото в пространството
- Поддържане на позата
- Теплопродукция

Характеристики на скелетните мускули:

-
-
- Волеви – инервират се от соматичната нервна система
  - Физиологични свойства на скелетно-мускулната клетка:
    - възбудимост
    - проводимост
    - съкратимост
  - Физично свойство:
    - еластичност

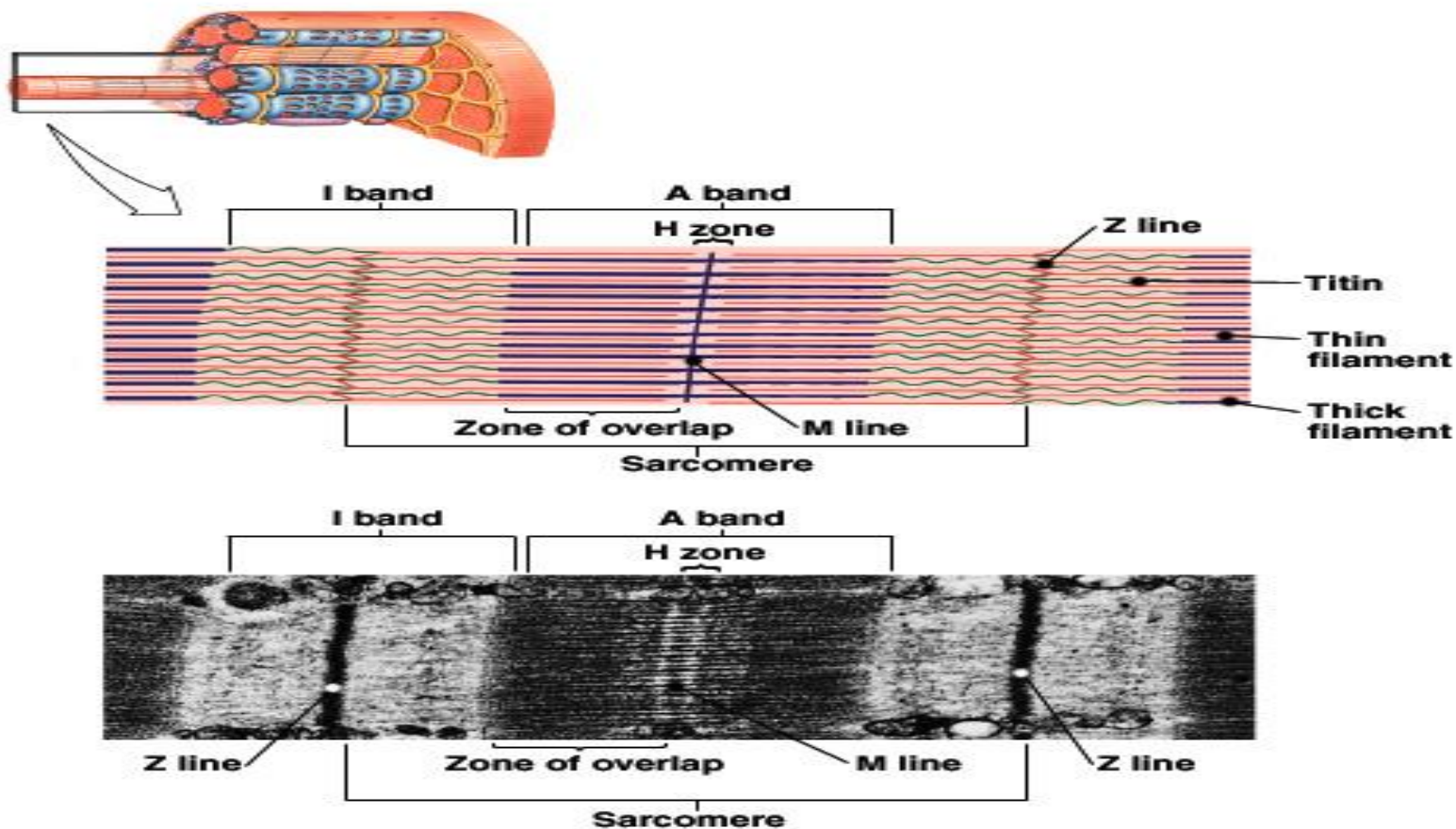

Структура на скелетно-мускулна клетка

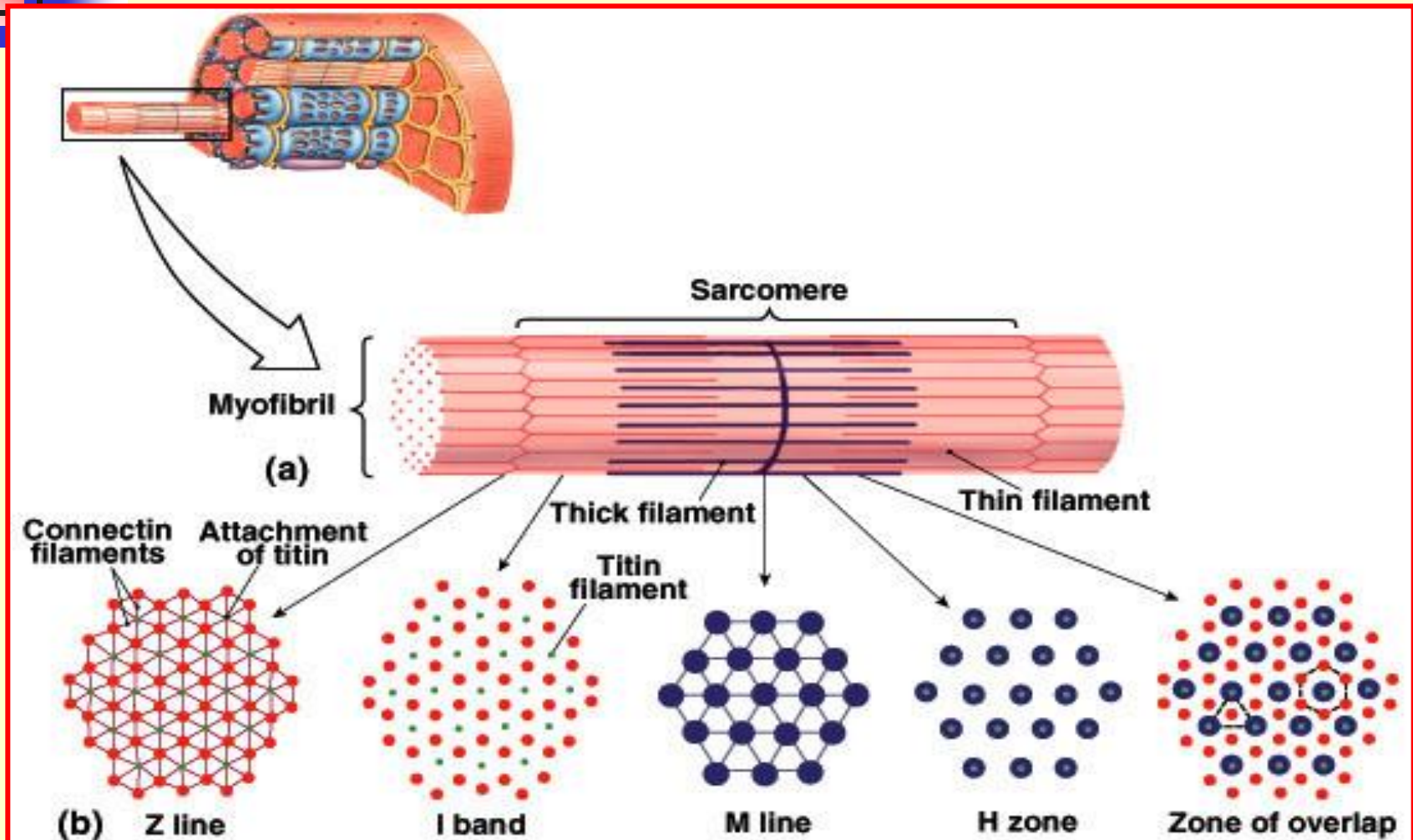

Напречно-набразден мускул

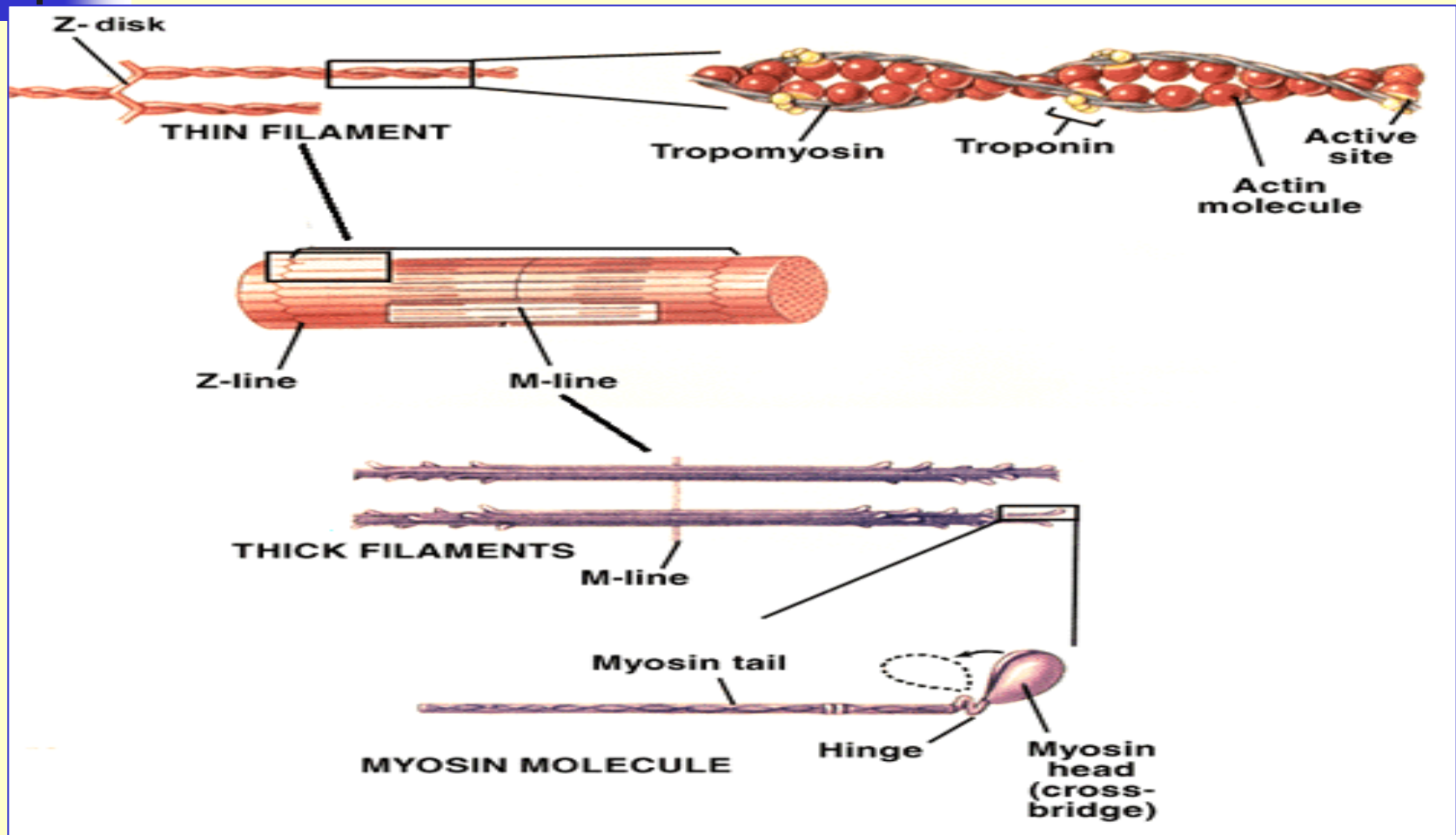

Саркомерът е основната структурна и функционална единица

Миофиламенти:

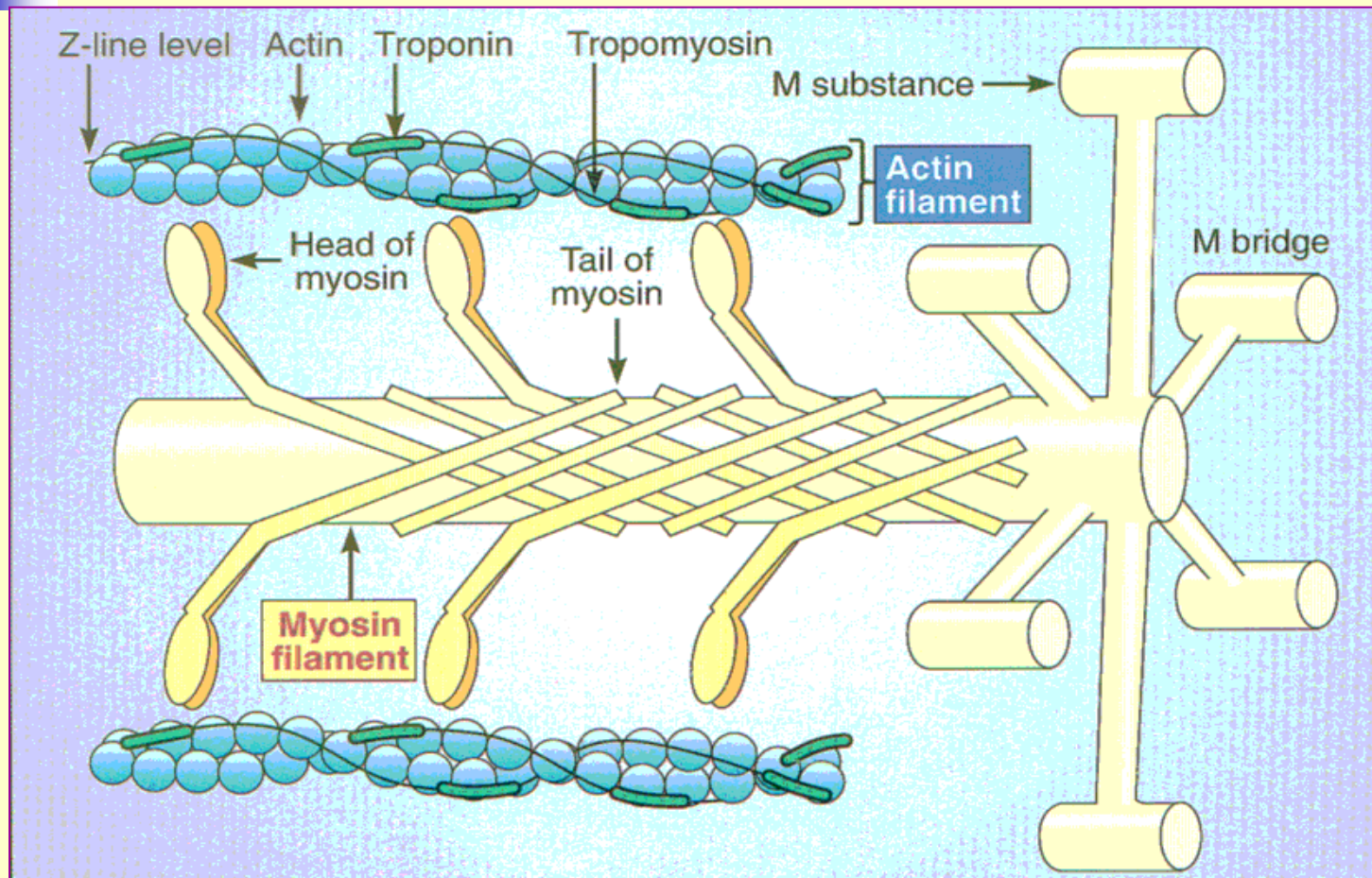
дебели миозинови
тънки актинови

Миофиламенти:

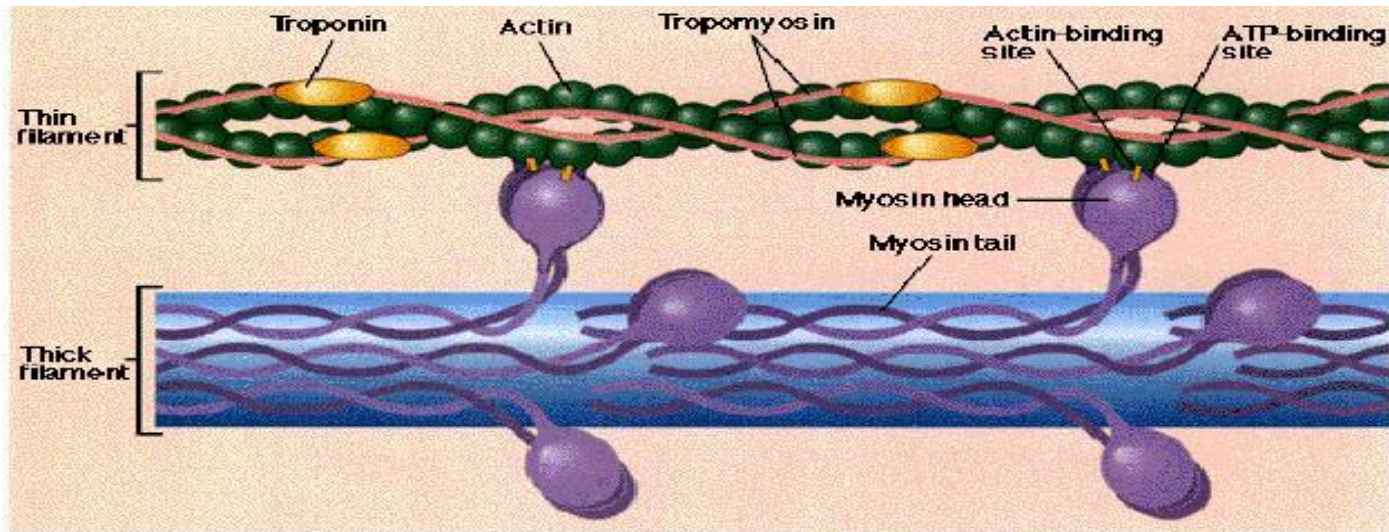
дебели МИОЗИНОВИ
ТЪНКИ АКТИНОВИ

миофиламенти

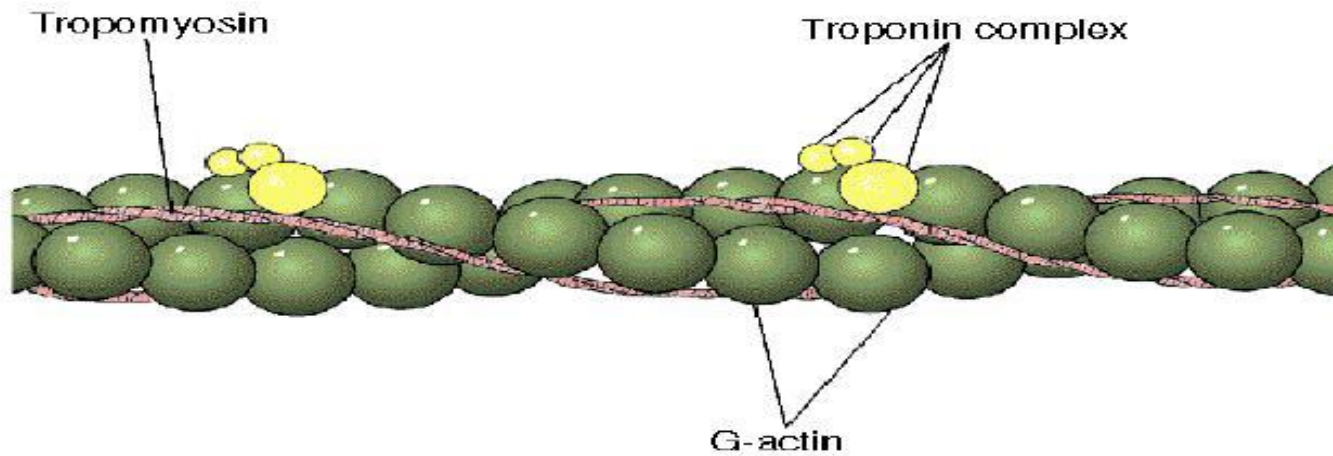
Миозинови- изградени от съкратителния белтък
МИОЗИН

Актинови - изградени от съкратителния белтък
актин и регулаторните белтъци тропомиозин и
тропонин

Тънки миофиламенти

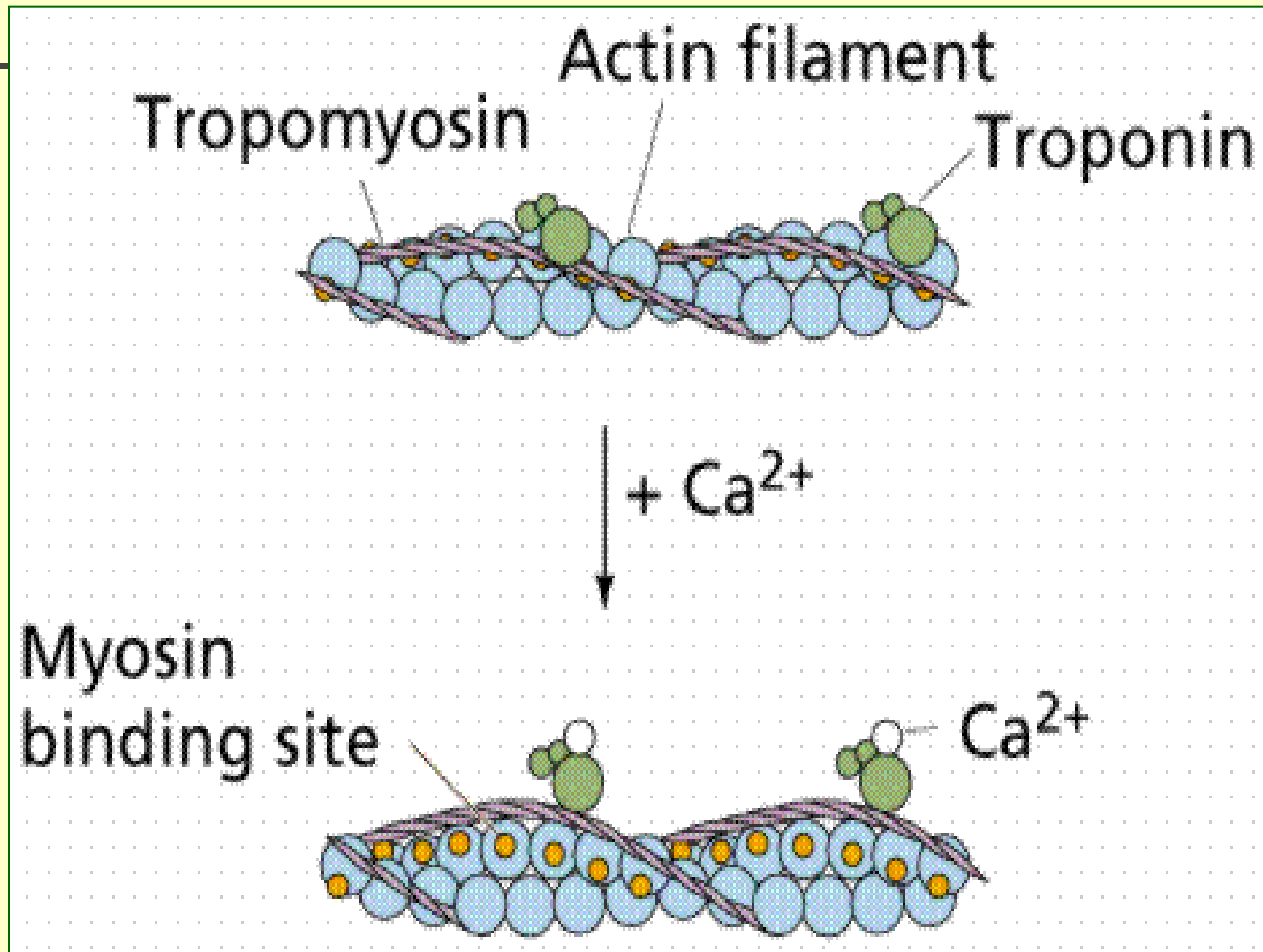
Тропониновата молекула има 3 центъра:

C - за свързване с Ca йони

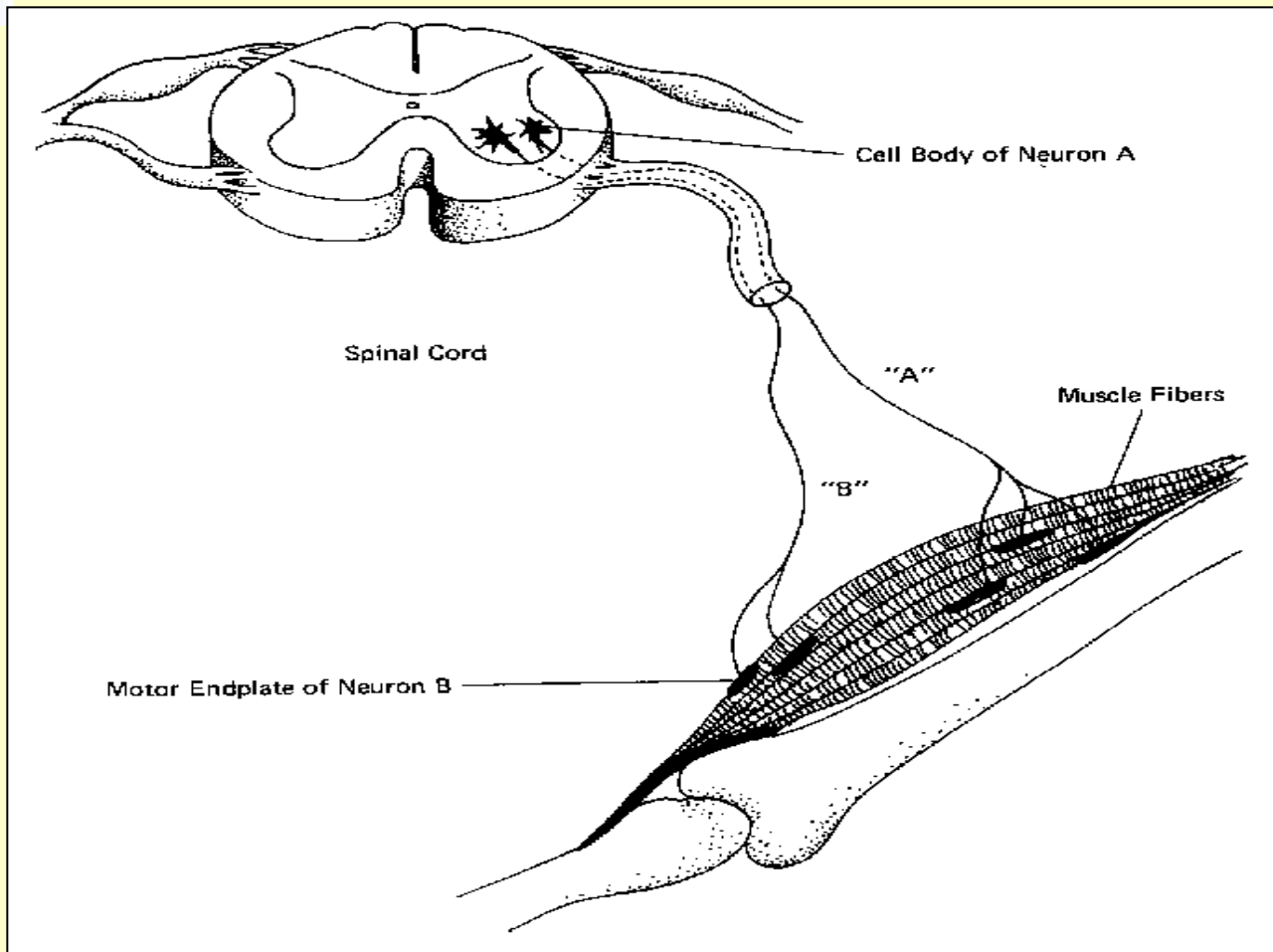
T - за връзка с тропомиозина

I – инхибиторен, закрива активните центрове на актина

Тънки миофиламенти

Нервно-мускулен синапс

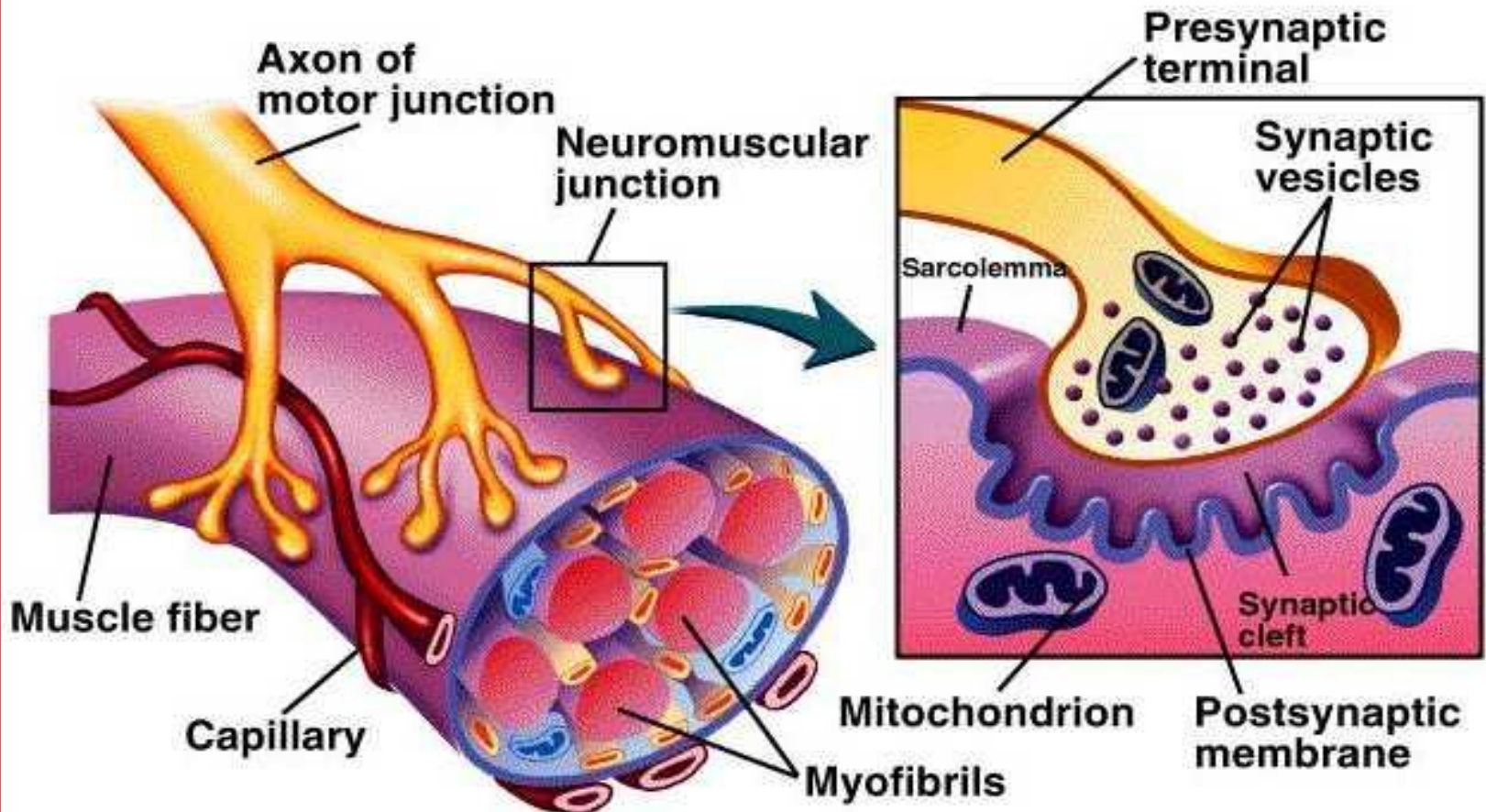
Нервно-мускулен синапс

невромедиатор – ацетилхолин

рецептори: N – холинорецептори

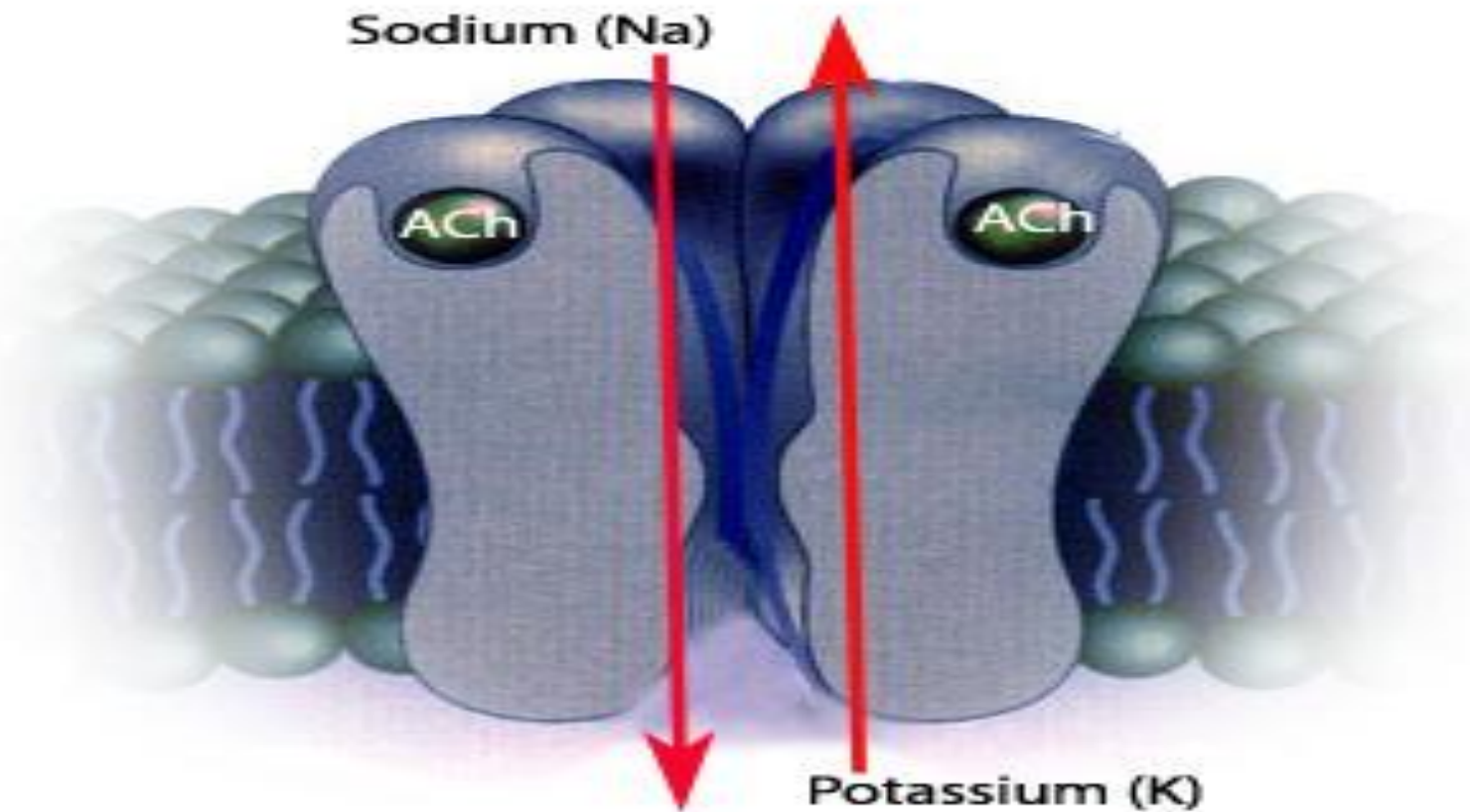
Генерира се възбуден постсинаптичен потенциал

Neuromuscular Junction

Нервно-мускулен синапс – отваряне на бързи натриеви и калиеви каналчета, което води до деполяризация на постсинаптичната мембрана

The Acetylcholine Receptor on the motor end plate

Връзка между възбуждение и съкращение на ниво Т тубули

- Генерираният ВПСП е с амплитуда 20 mV и се разпространява по съседство до електровъзбудимата мембрана на напречно набраздената мускулна клетка - сарколема.
- Тя има мембранен потенциал на покой -90 mV и прагов потенциал -70 mV .
- Генерира се акционен потенциал, който се предава по протежение на сарколемата.
- Деполяризацията на мембраната на ниво Т тубули отваря калциевите каналчета на цистерните в саркоплазмения ретикулум.

Мускулно съкращение

- Са йони излизат в саркоплазмата и се свързват с С-центъра на тропониновата молекула, която променя конфигурацията си.
- Тропомиозиновата молекула се премества и открива активните центрове на актина.
- Миозиновите глави се завъртат и се свързват с активните центрове на актина, образуват се акто-миозинови мостчета и се получава приплъзване на тънките нишки спрямо дебелиите.
- АТФ се свързва на специфично място с миозиновата глава, която има АТФ-азна активност и се получава АДФ и Ф като се отделя енергия.

Мускулно съкращение

- Миозиновата глава претърпява конформационни промени, разрушават се акто-миозиновите мостчета и главата се връща в първоначалното си положение.
- Процесът се повтаря отново със следваща молекула актин и саркомерът се скъсява.
- Енергията от разграждането на АТФ се използва за механичното приплъзване на тънките нишки между дебелиите и за активното изпомпване на Са йони обратно в Са цистерни. АТФ е необходим за отпускане на мускула.

1

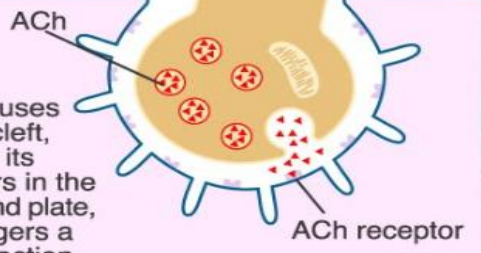
Nerve impulse arrives at axon terminal of motor neuron and triggers release of acetylcholine (ACh).

Nerve impulse

Muscle action potential

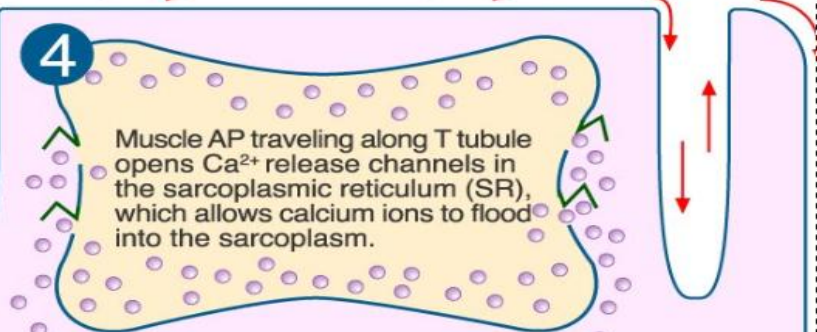
2

ACh diffuses across cleft, binds to its receptors in the motor end plate, and triggers a muscle action potential (AP).

4

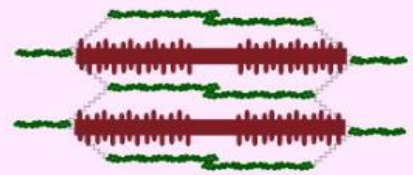
Muscle AP traveling along T tubule opens Ca^{2+} release channels in the sarcoplasmic reticulum (SR), which allows calcium ions to flood into the sarcoplasm.

3

Acetylcholinesterase in synaptic cleft destroys ACh so another muscle action potential does not arise unless more ACh is released from motor neuron.

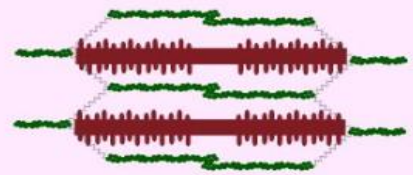
AChE

Elevated Ca^{2+}

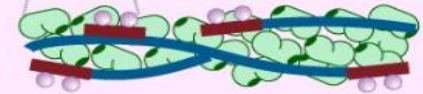
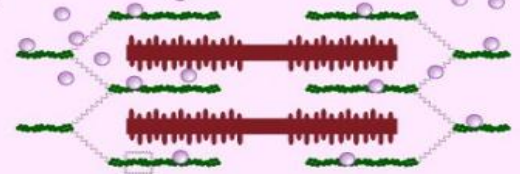
6

Contraction: power strokes use ATP; myosin heads bind to actin, swivel, and release; thin filaments are pulled toward center of sarcomere.

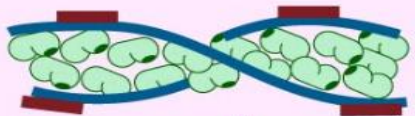
5

Ca^{2+} binds to troponin on the thin filament, exposing the binding site for myosin.

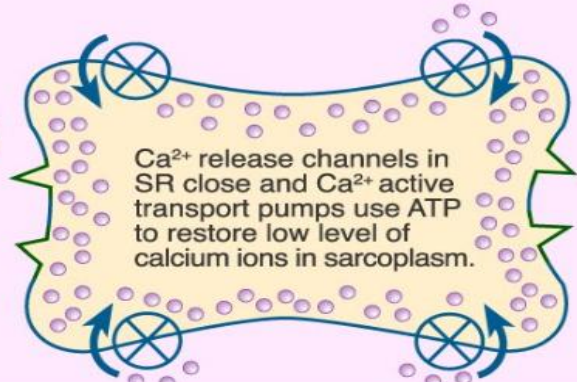
8

Troponin-tropomyosin complex slides back into position where it blocks the myosin-binding sites on actin.

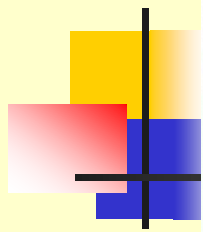
7

Ca^{2+} release channels in SR close and Ca^{2+} active transport pumps use ATP to restore low level of calcium ions in sarcoplasm.

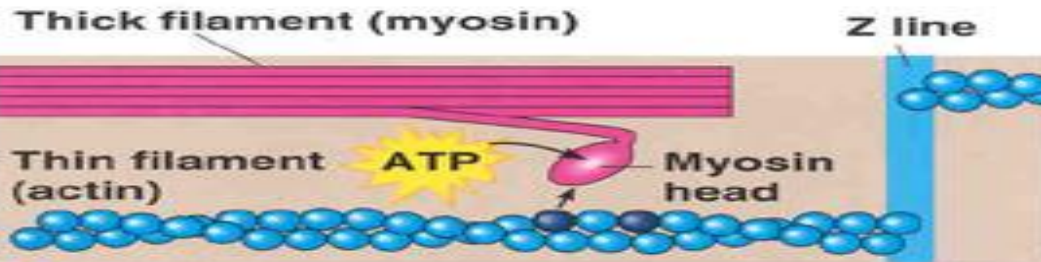

9

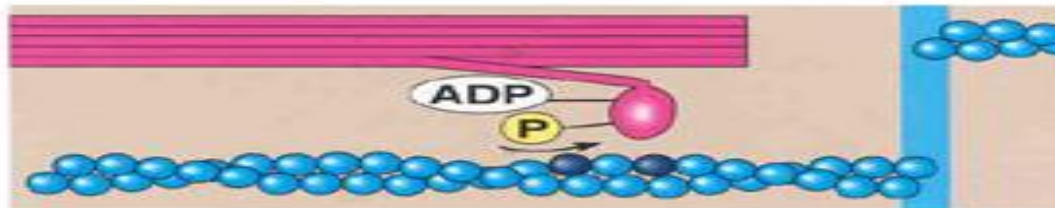
Muscle relaxes.

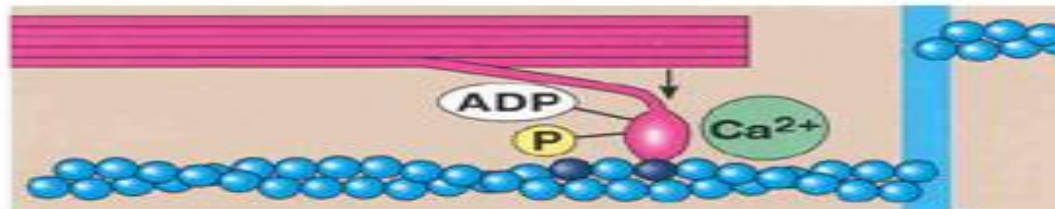
Мускулно съкращение

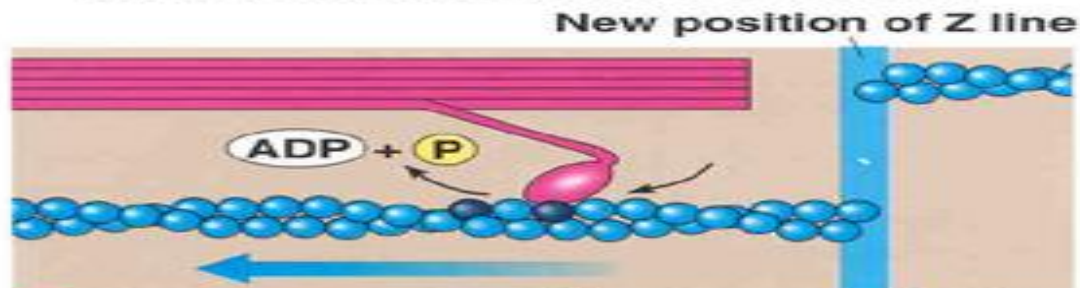
- 1 ATP binds to a myosin head, which is released from an actin filament.

- 2 Hydrolysis of ATP cocks the myosin head.

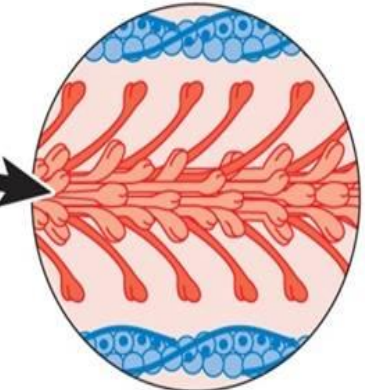
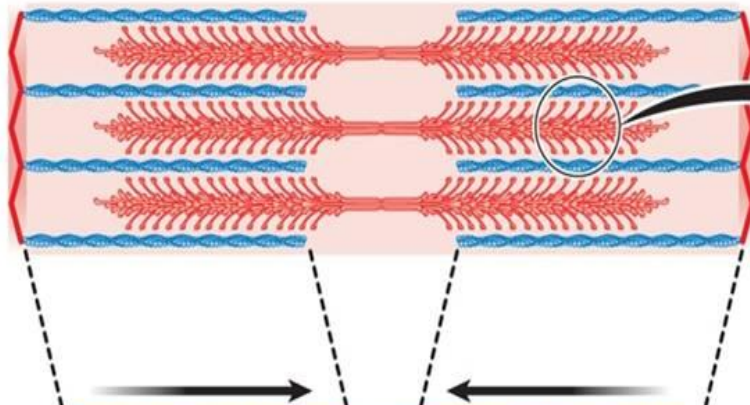
- 3 The myosin head attaches to an actin binding site, with the help of calcium.

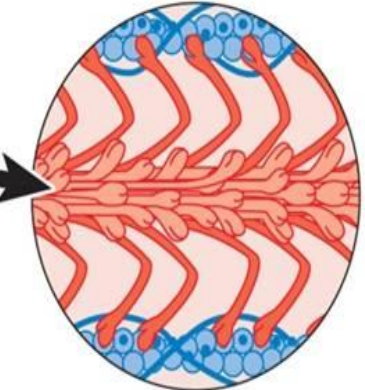
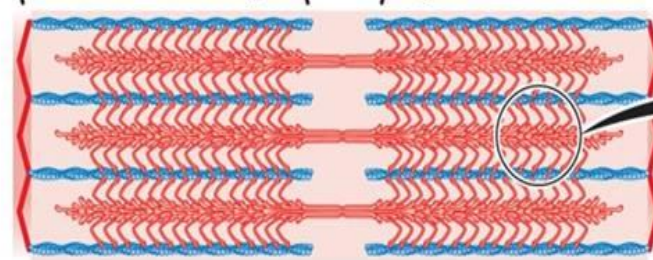
- 4 The power stroke slides the actin (thin) filament.

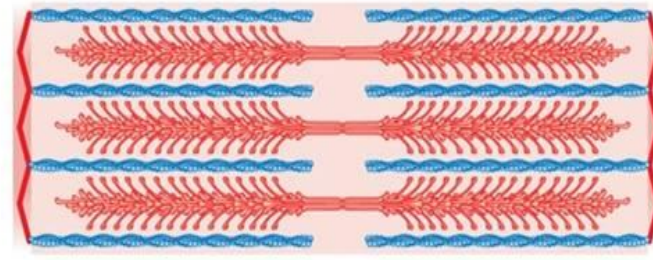
A Muscle relaxed—no contact between actin and myosin

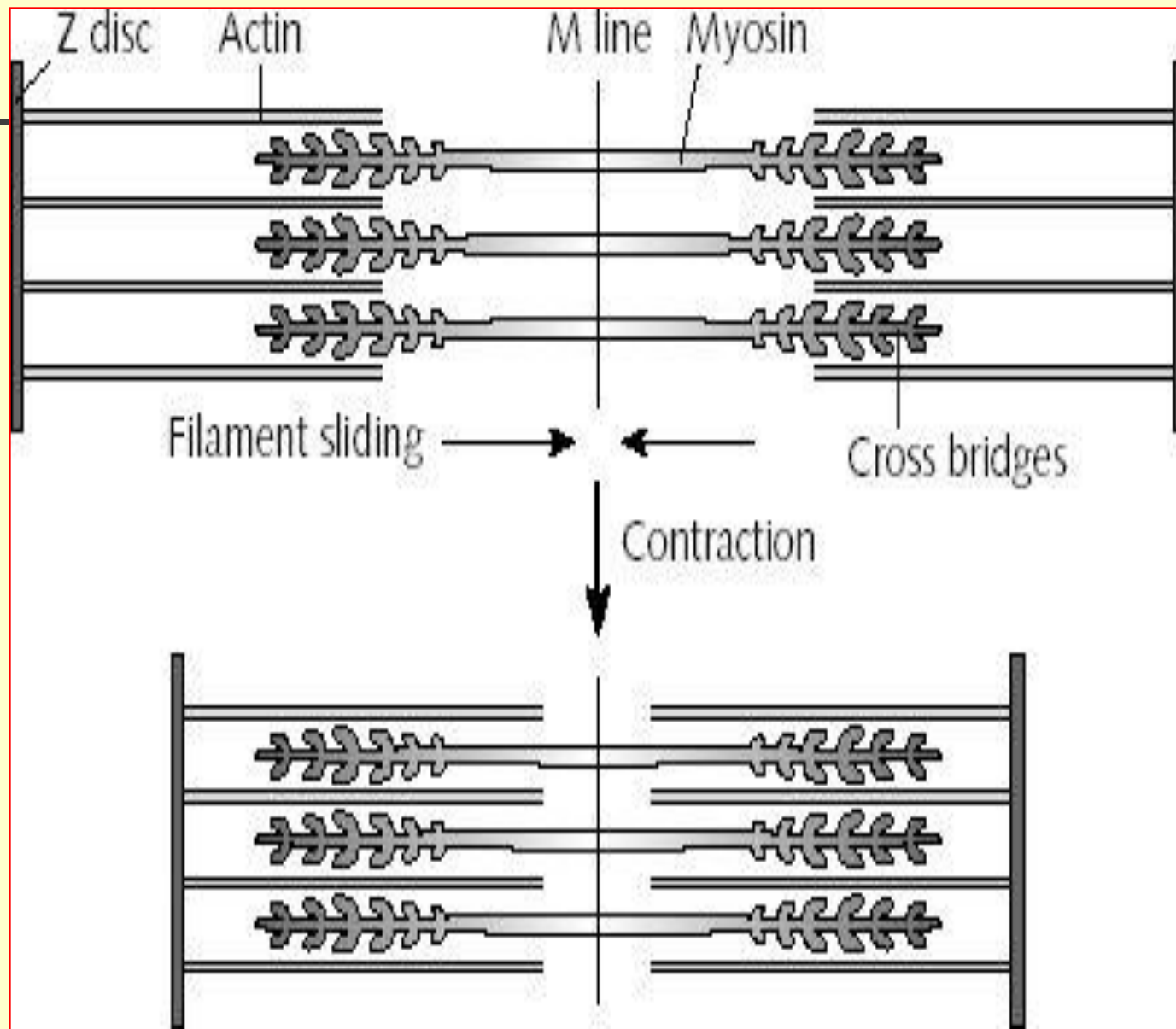
B Cross-bridges form, actin filaments move closer together

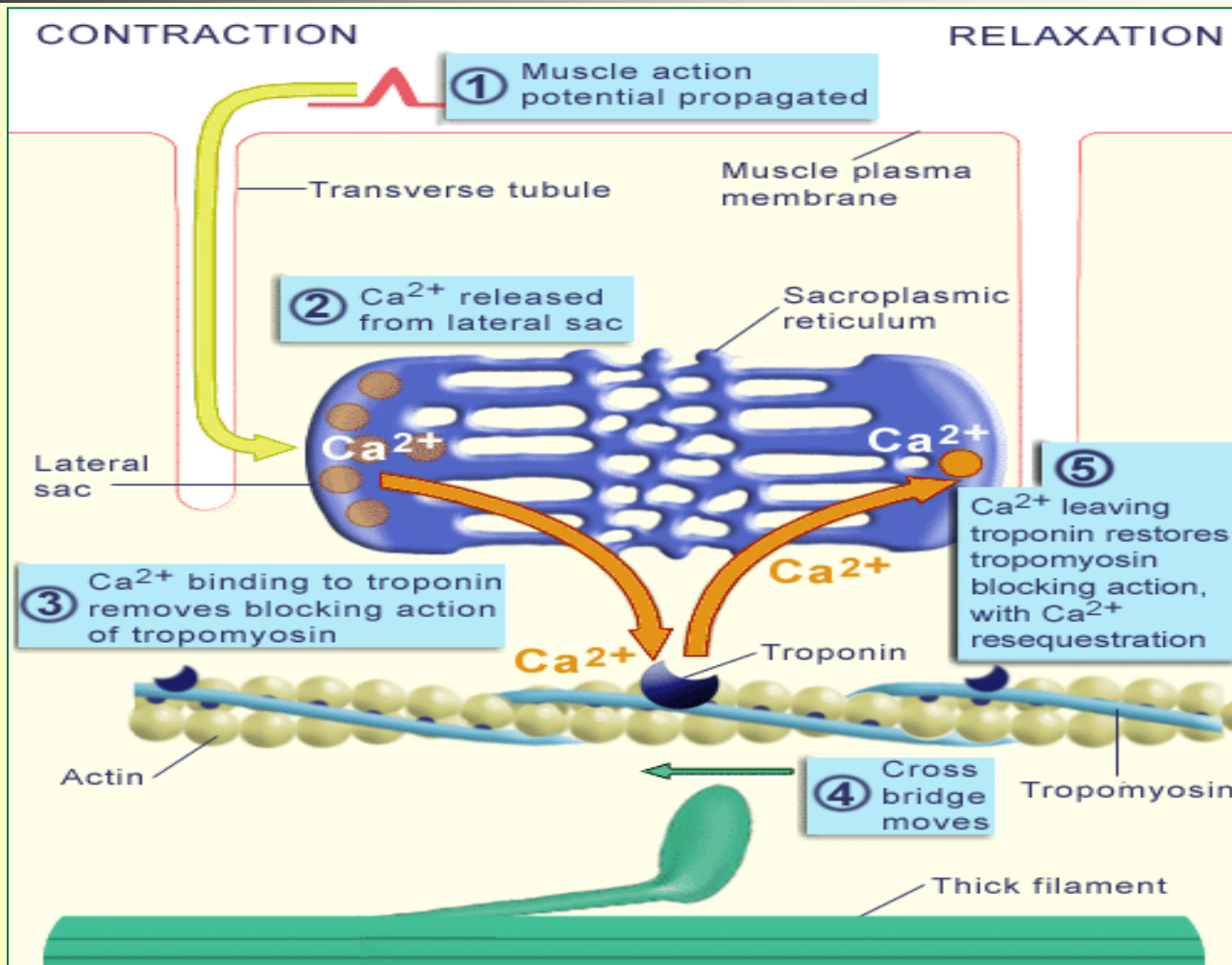
C Cross-bridges return to normal position, attach to new sites

Мускулно съкращение

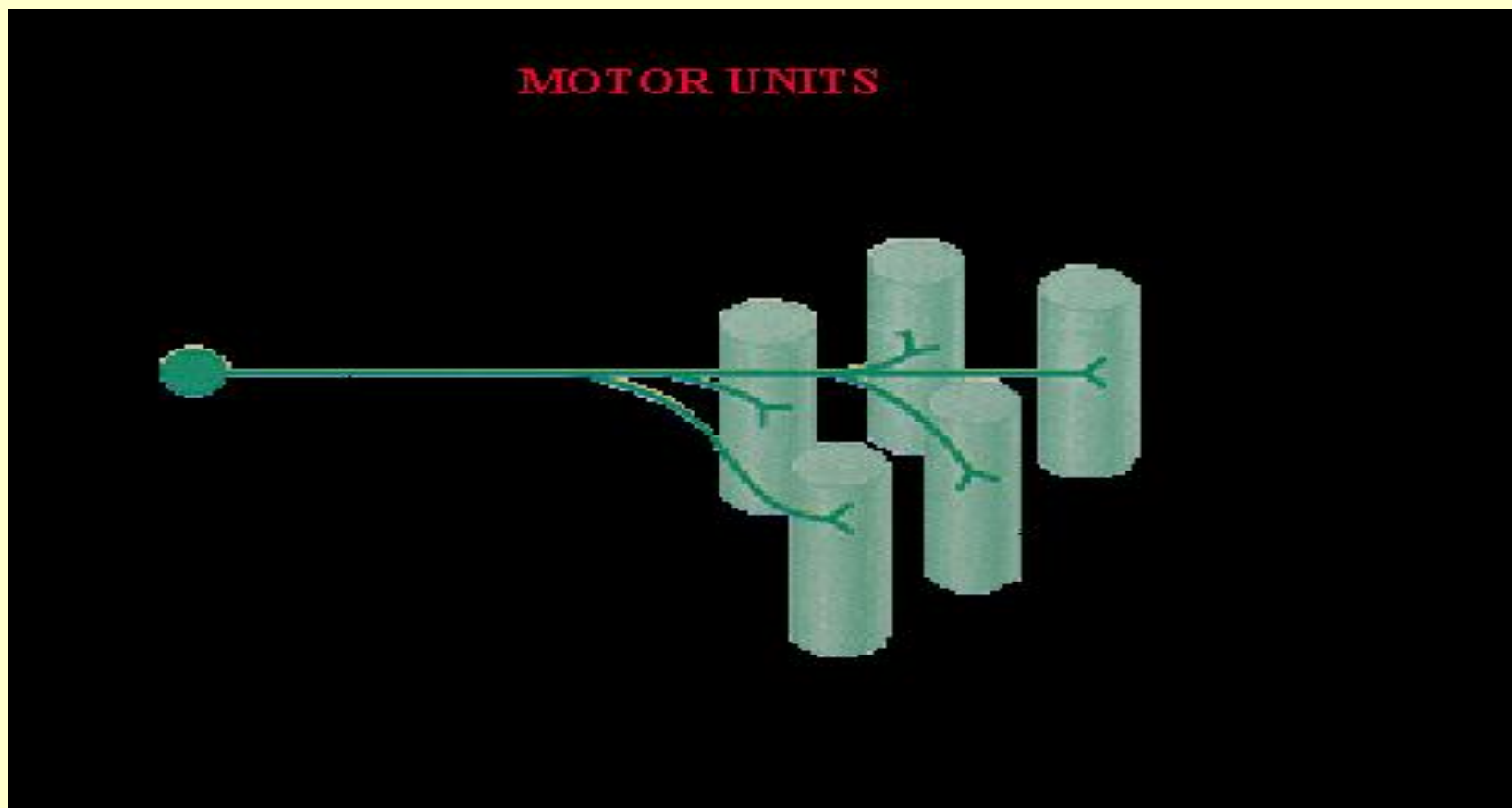
съкращение - отпускане

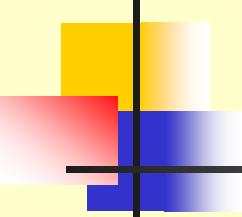

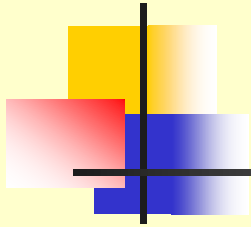
Двигателна единица – мотоневрон и инервираните от него мускулни влакна.

Различните мускули имат различен брой двигателни единици и различен брой мускулни влакна във всяка от тях в зависимост от функцията, която изпълняват.

Видове мускулни влакна, според застъпените механизми за получаване на енергия

-
- ❖ **Бавно-съкращаващи се (Тип I), бавно- уморяеми (оксидативно фосфорелиране)**
  - ❖ **Бързо-съкращаващи се (Тип II) – използват анаеробен механизъм за енергетично обезпечаване**
  - **Тип IIa - само анаеробен механизъм за обезпечаване с енергия, поради това се наричат бързо-съкращаващи се бързо - уморяеми**
  - **Тип IIб – имат възможност да използват и двата механизма и ги наричаме бързо-съкращаващи се бавно уморяеми**
  - **Всеки мускул съдържа от двата вида мускулни влакна, но в различно съотношение в зависимост от характера на движенията, които са характерни за него.**
  - **В една двигателна единица мускулните влакна са от един тип.**

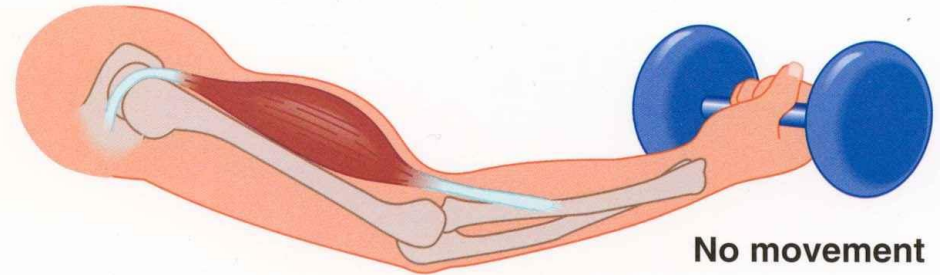

Видове мускулни съкращения

- *ИЗОМЕТРИЧНИ И ИЗОТОНИЧНИ*
- *ЕДИНИЧНИ И ТЕТАНИЧНИ*

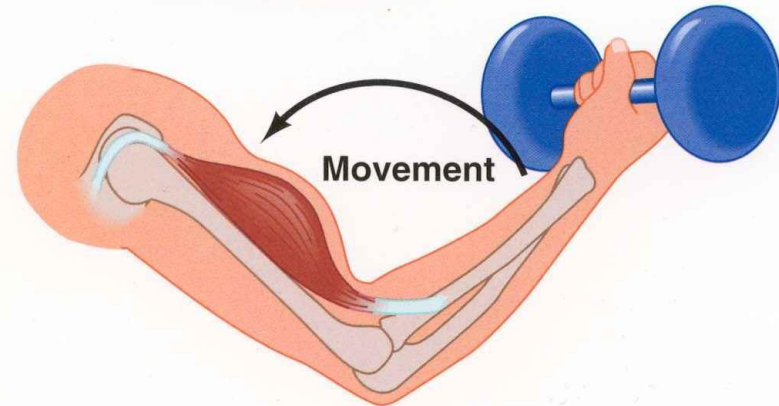
Isometric contraction

Muscle contracts
but does not shorten

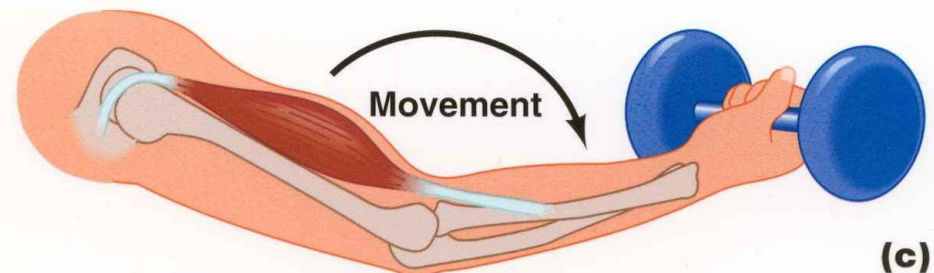
(a)

Concentric contraction

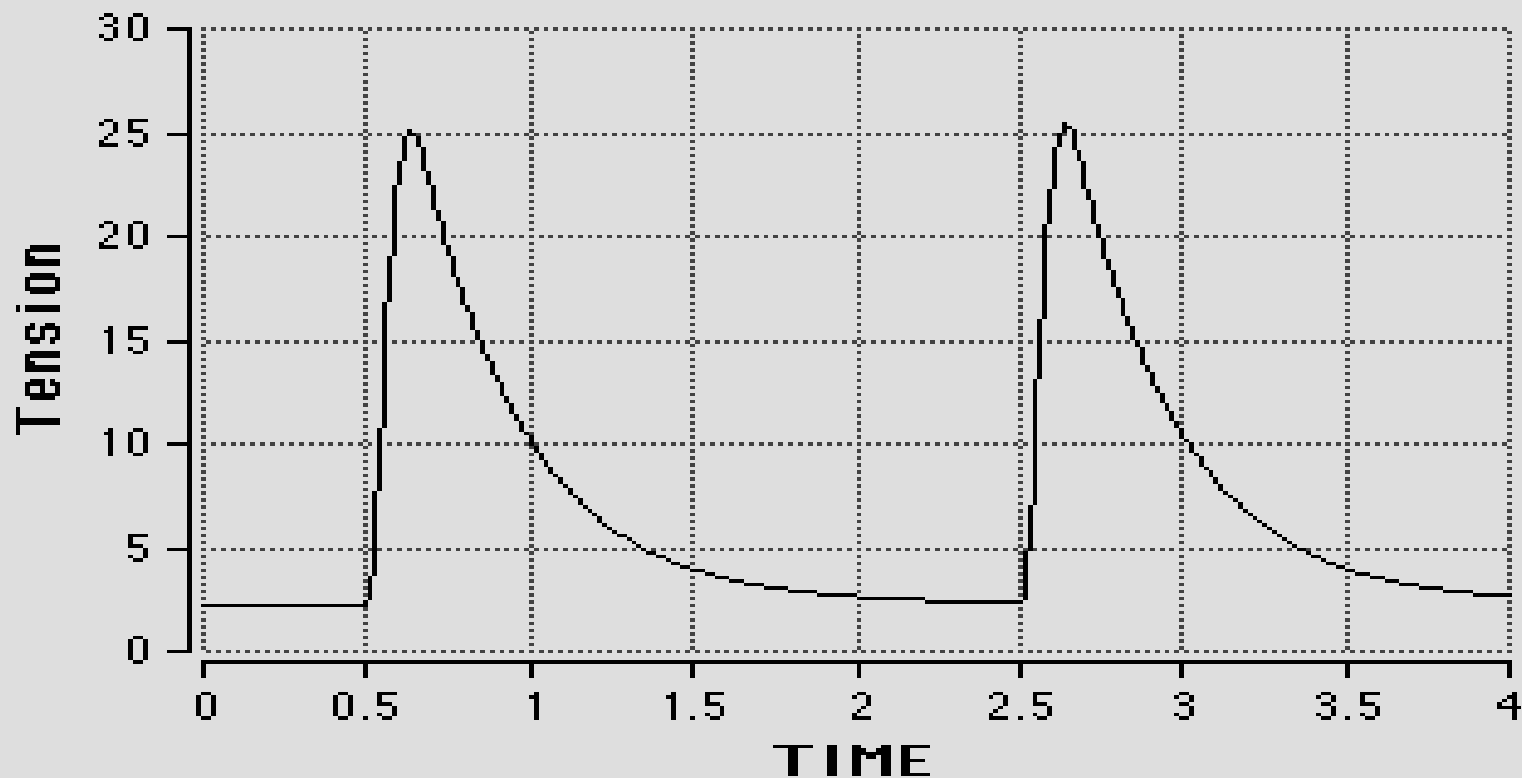
(b)

Eccentric contraction

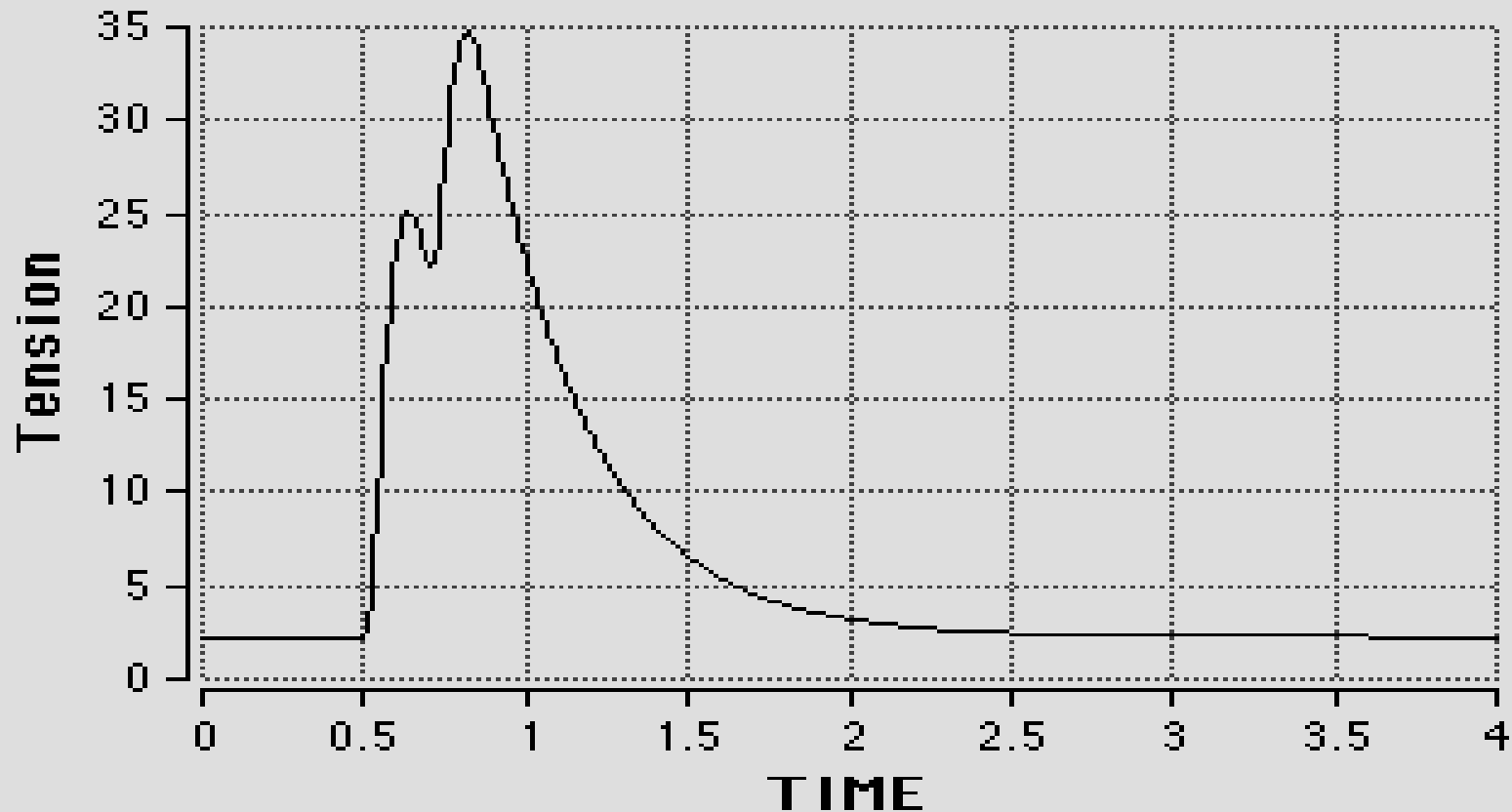

(c)

Единичното мускулно съкращение достига едва 20-30% от максималното напрежение, което може да се развие преди мускула да започне да се отпуска.

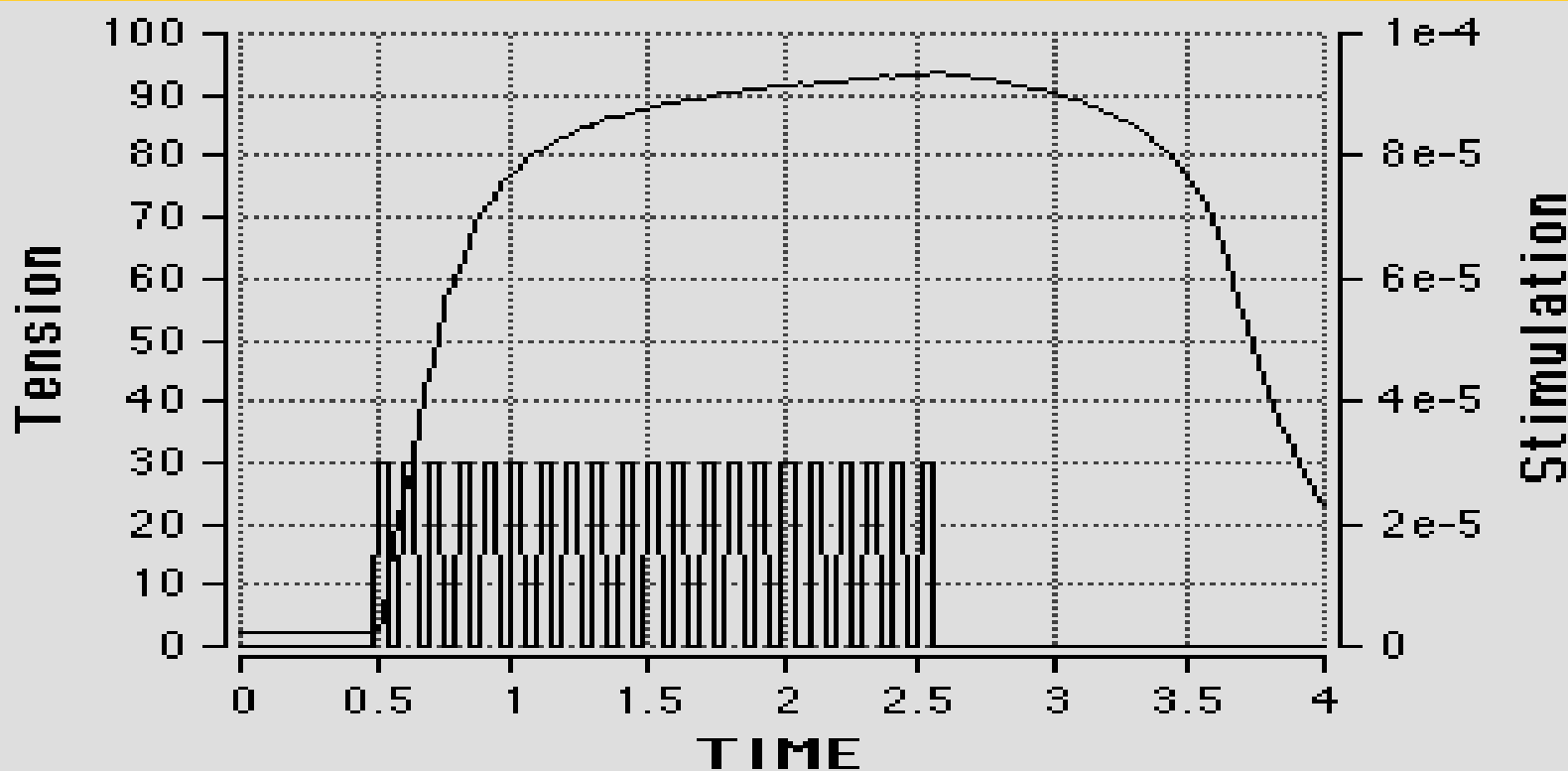

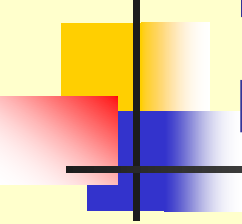
Сумирани съкращения – непълнен тетанус,
когато всеки следващ импулс заварва
мускула в период на отпускане.

Пълен тетанус при много висока честота на нервните импулси, когато всеки следващ импулс заварва мускула в период на съкращение.

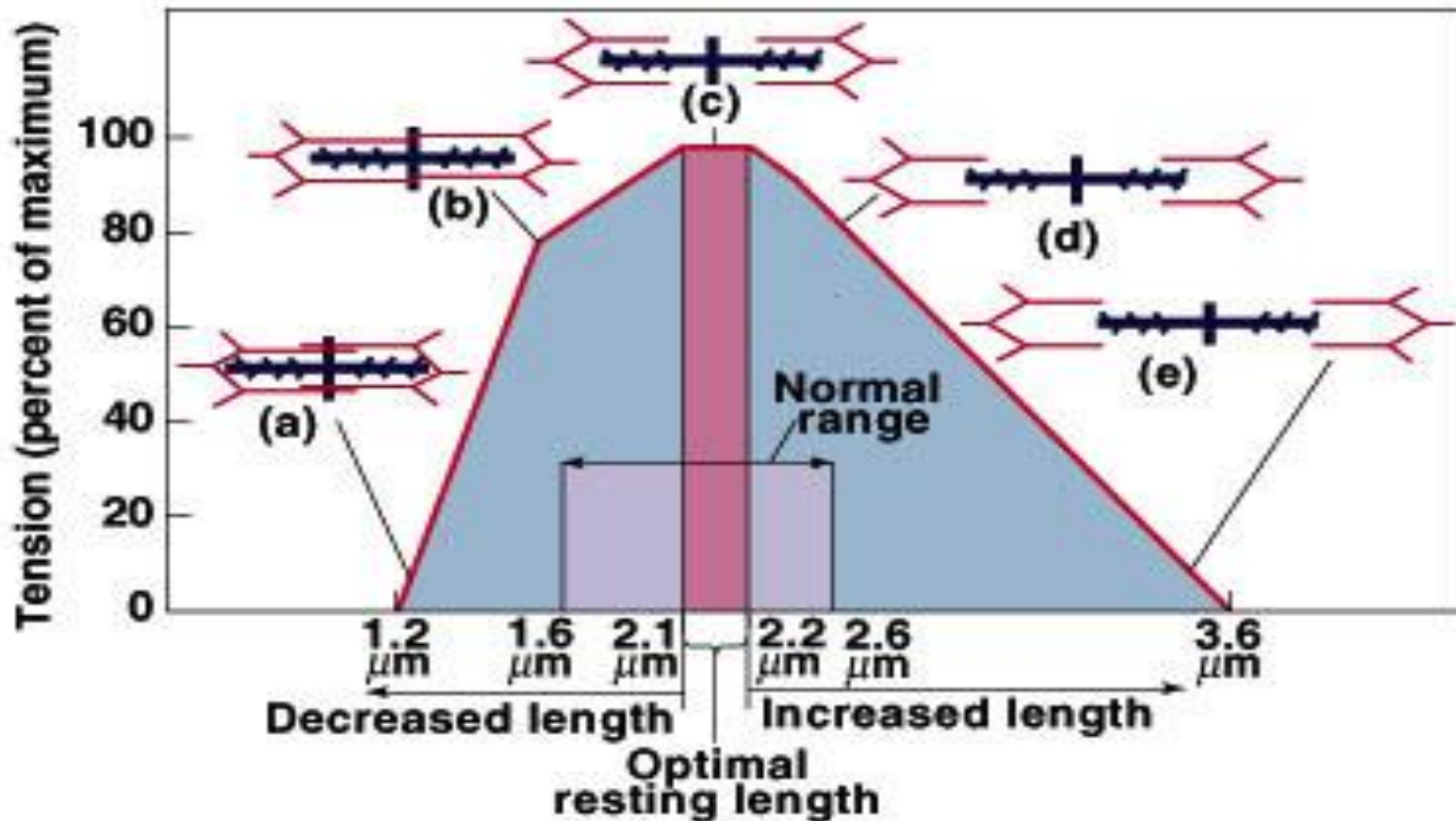
Механизми за регулиране силата на мускулното съкращение

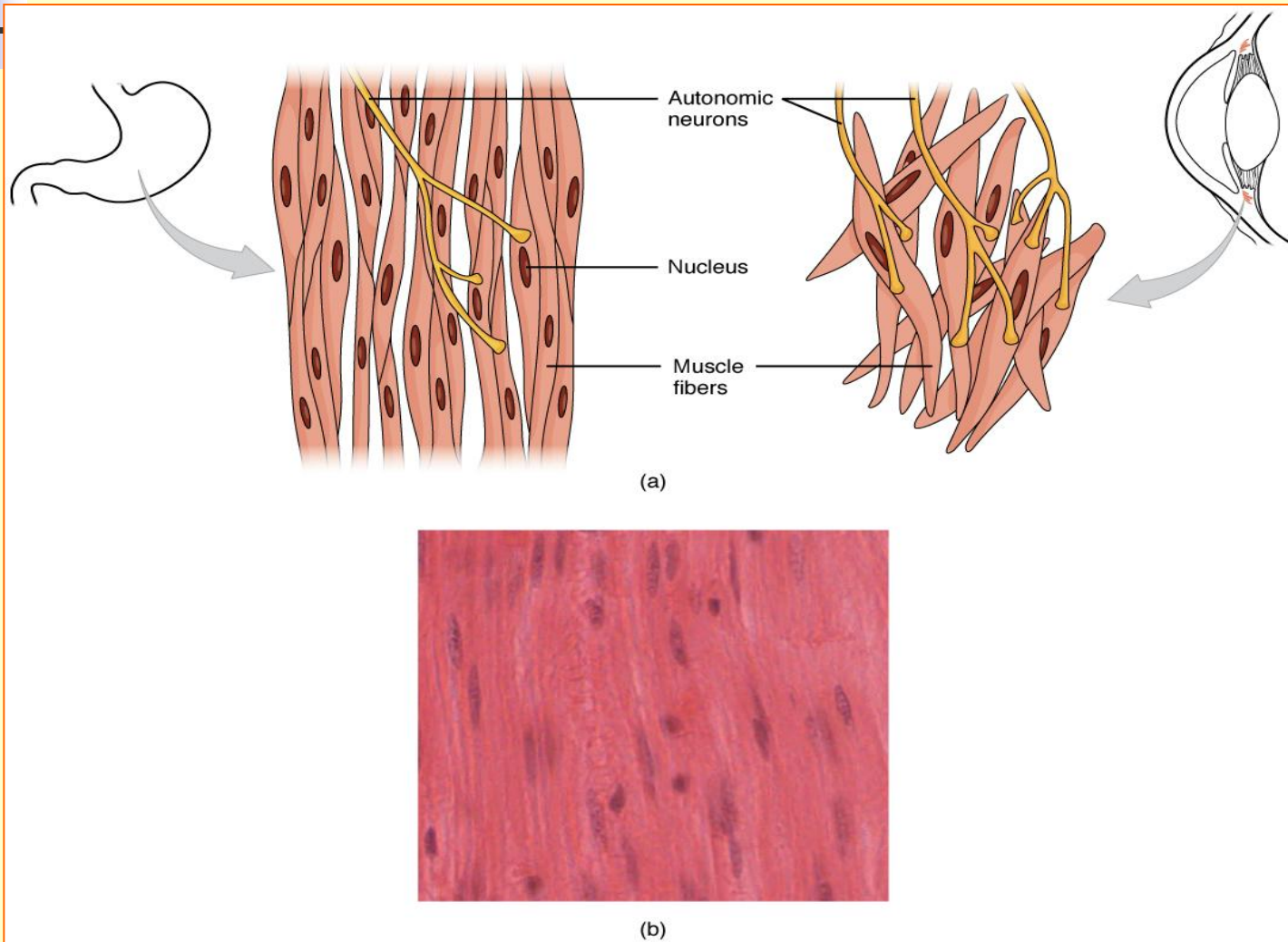
- Чрез активиране на различен брой двигателни единици
- Чрез различна честота на нервните импулси по мотоневрона

Зависимост дължина – напрежение

Мускулът развива най-голямо напрежение, ако съкращението започне от състояние на покой.

Физиология на гладките мускули

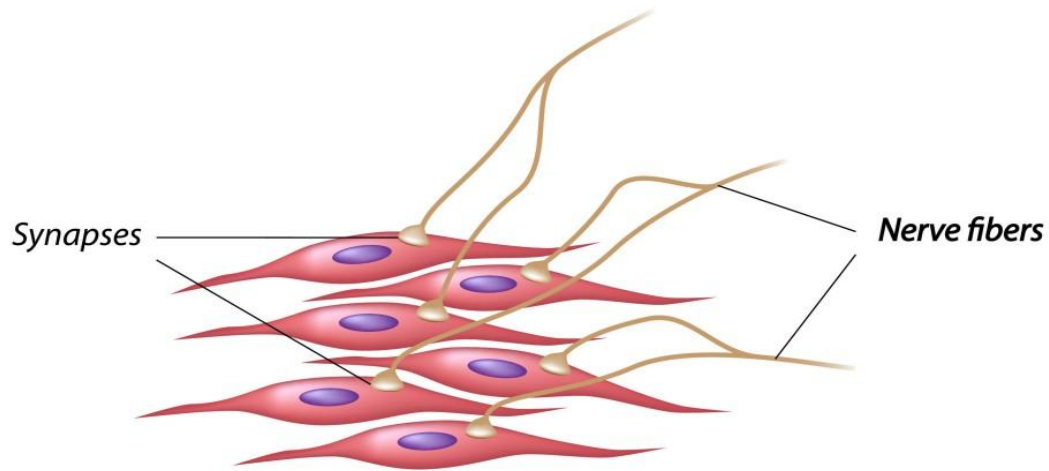
Видове гладки мускули

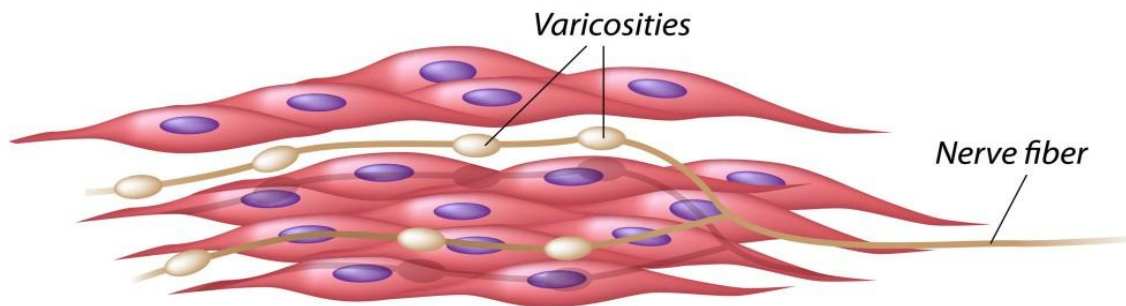
- ❖ **Дискретен тип гладки мускули** – отделните гладкомускулни клетки са изолирани една от друга и електричните синапси между тях се срещат много рядко. Те не притежават спонтанна активност – автоматия. Към този тип принадлежат мускулите на големите въздухоносни пътища, гладките мускули на очите, на големите артерии. До всяка мускулна клетка достигат едно или повече нервни влакна.;
- ❖ **Висцерален тип гладки мускули** – гладкомускулните клетки са свързани посредством механични връзки и електрични синапси. Електричното свързване обуславя възможността за предаване на възбуждането възникнало в една клетка на други съседни клетки. Мускулите от висцерален тип имат авторитмична активност.

Видове гладки мускули

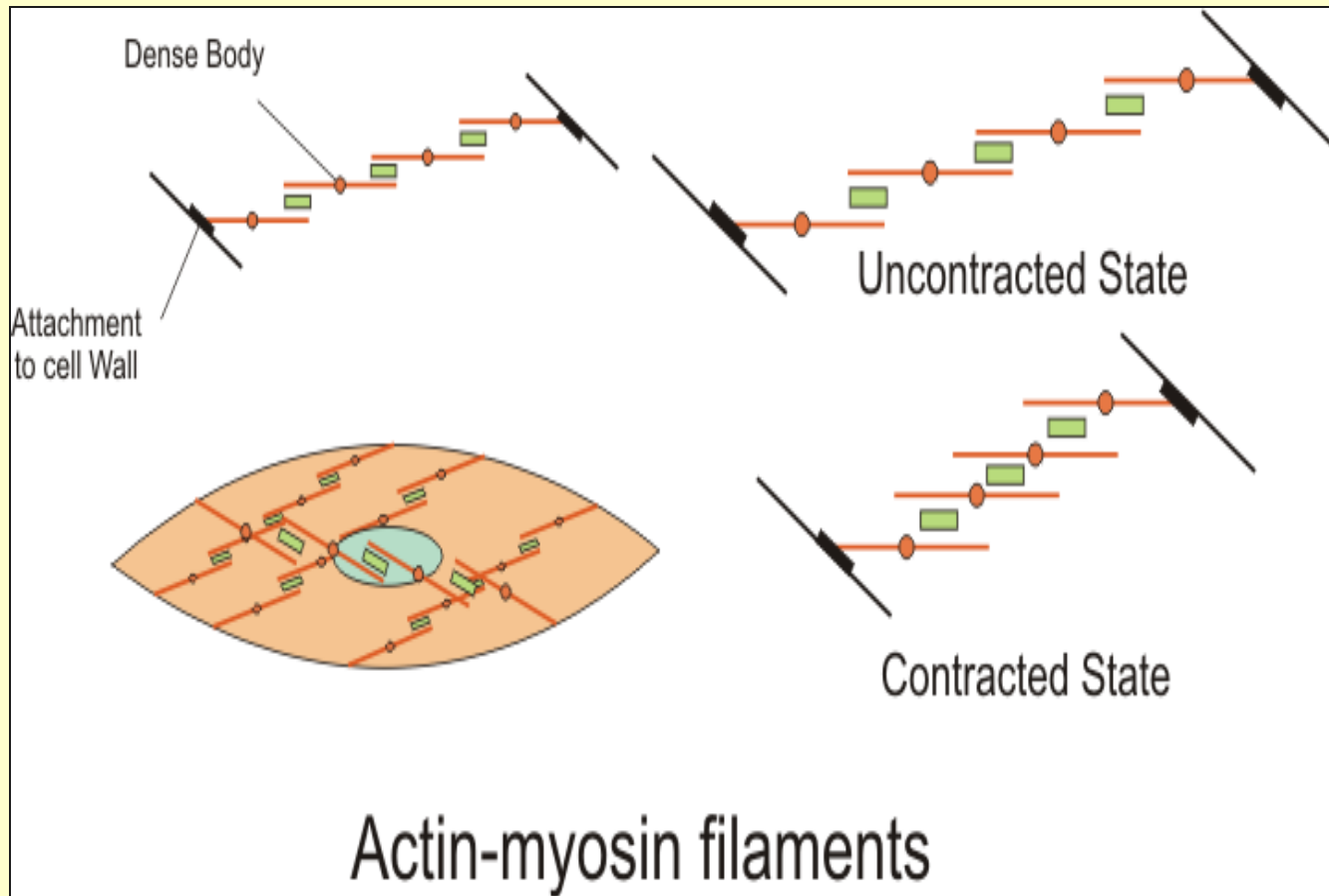
Гладки мускули от дискретен тип

Гладки мускули от висцерален тип

Отношението актин към миозин е между 2:1 и 10:1 в гладко-мускулните клетки, в напречно-набраздените $\sim 6:1$ и в кардиомиоцитите - 4:1.

Гладко-мускулните клетки не съдържат тропонин.

съкращение

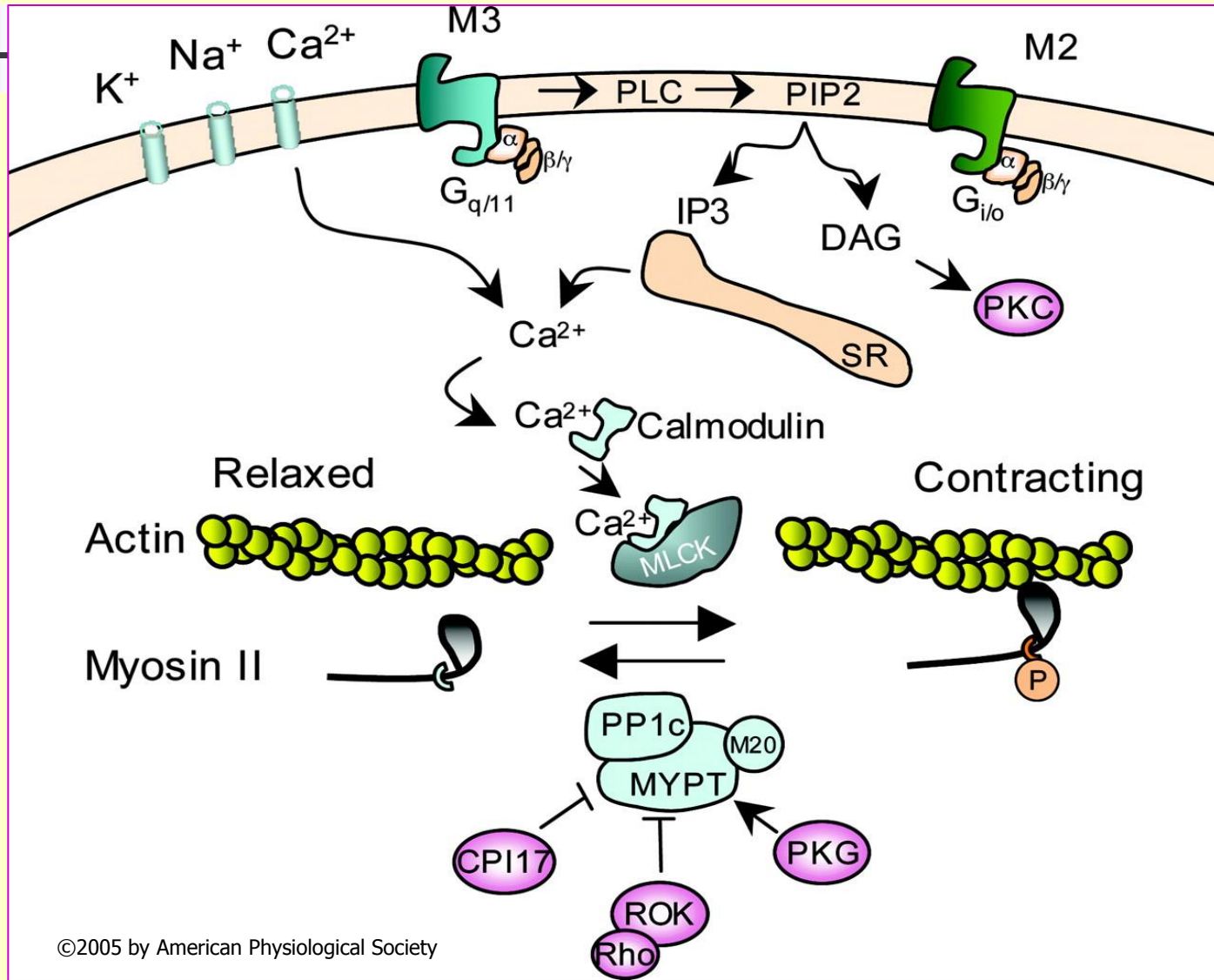
- ■ Инервирани са от двата дяла на вегетативната нервна система.
- При деполяризация на кл. мембрана се отварят Са каналчета.
- Активира се системата калций-калмодулин.
- Повишената концентрация на Са йони води до фосфорилиране на миозина и образуване на актомиозин.
- Може да се поддържа по-продължително съкращение с по-малък разход на енергия в сравнение със скелетните мускули.

Регулация на съкращението на гладките мускули

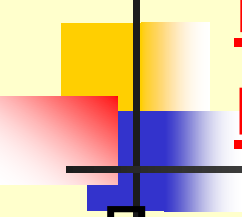
- ***Инервация на гладките мускули***
- Инервирани са от двата дяла на ВНС.
- Ефектите са в зависимост от наличния вид адрено- или холино- рецептор в съответния орган.
- Парасимпатикусът стимулира съкращенията посредством $m3$ холинорецептори.
- Симпатикусът може да стимулира съкращение чрез $\alpha1$ рецептори или отпускане чрез повлияване на $\beta2$ или $\alpha2$ адренорецептори.

Сигнални пътища

на мускаринови рецептори, регулиращи съкращението на гл.мускули

Регулация на съкращението на гладките мускули

- Паракринна регулация – от биологично активни вещества, които се секретират от различни видове клетки, намиращи се в близост с миоцитите. Такива са ендотелин, азотен оксид, брадикинин, хистамин, серотонин и простагландини;
- Ендокринна регулация от хормони – те също участват в регулацията на съкращението на гладките мускули. Към тях се отнасят окситоцин, адреналин, антидиуретичен хормон, ангиотензин II;
- Температура – охлаждането на гладките мускули засилва съкращението, а затоплянето го забавя;
- Метаболити – кислородът, въглеродният диоксид и аденозинът влияят на съкращението на гладките мускули.

Вегетативна нервна система

Нарича се автономна, защото функцията ѝ не зависи от нашето съзнание и воля.

- Тази част от НС, която инервира вътрешните органи
- Състои се от два дяла:
  - ❖ Симпатикус – ерготропна ВНС
  - ❖ Парасимпатикус – трофотропна ВНС
- Ефектите им са:
  - Антагонистични
  - Допълващи се
  - Съвместни
    - ❖ Ефектите на симпатикуса са по-дифузни и по-продължителни в сравнение с тези на парасимпатикуса.

ВНС – нарича се още ганглийна

- *Парасимпатиков дял*
- Преганглийните неврони са разположени в ПС ядра на 4 ЧМН: n. vagus; n. glossopharyngeus; n. facialis; n. oculomotorius и в гр. мозък на ниво S2-S4. Те отделят Ацетилхолин, който се свързва с N-холинорецептори във вегетативните ганглии.
- Постганглийните неврони отделят също Ацетилхолин, който се свързва с M-холинорецептори, разположени във вътрешните ни органи.

M₁, M₂ и M₃ тип мускаринови рецептори:

- **M₁ receptor** - свързан с G-protein ; вторичен посредник е IP₃ /DAG -> повишава се концентрацията на вътреклетъчния калций
- **M₂ receptor** - свързан с G-protein -> понижава образуването на c-AMP и се повишава навлизането на калиеви йони -> хиперполяризация на кл. мембрани
- **M₃ receptor** - свързан с G-protein ; вторичен посредник е IP₃ /DAG -> повишава се концентрацията на вътреклетъчния калций (гладки мускули и екзокринни жлези)

ВНС – нарича се още ганглийна

Симпатиков дял

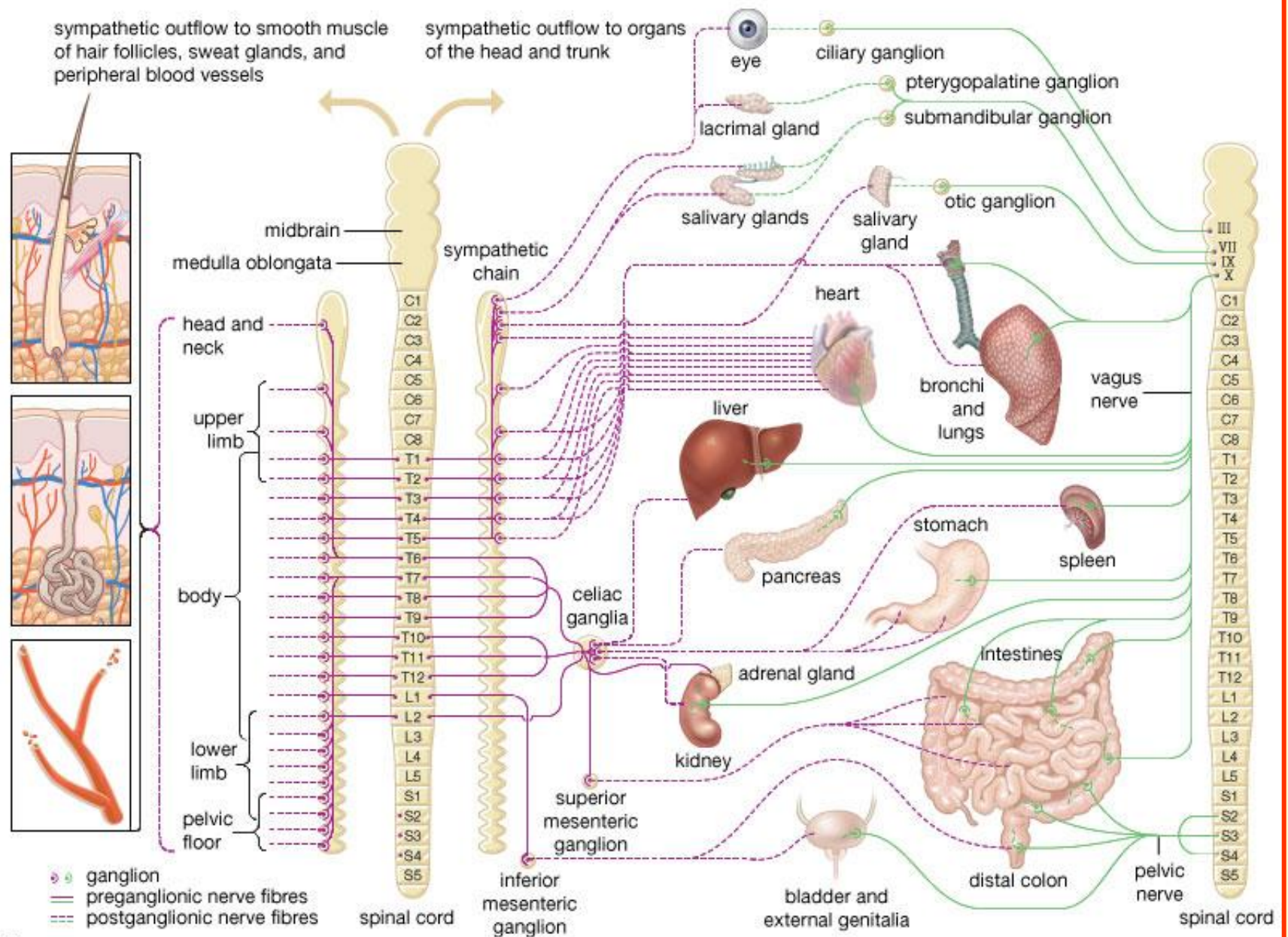
- Преганглийните неврони са разположени в страничните рога на гр. мозък на ниво Th1-L2. Те отделят Ацетилхолин, който се свързва с N-холинорецептори във вегетативните ганглии.
- Постганглийните неврони отделят Норадреналин и Адреналин, които се свързват с адренорецептори (α_1 и α_2 ; β_1 и β_2), разположени във вътрешните ни органи.

Sympathetic nervous system

Parasympathetic nervous system

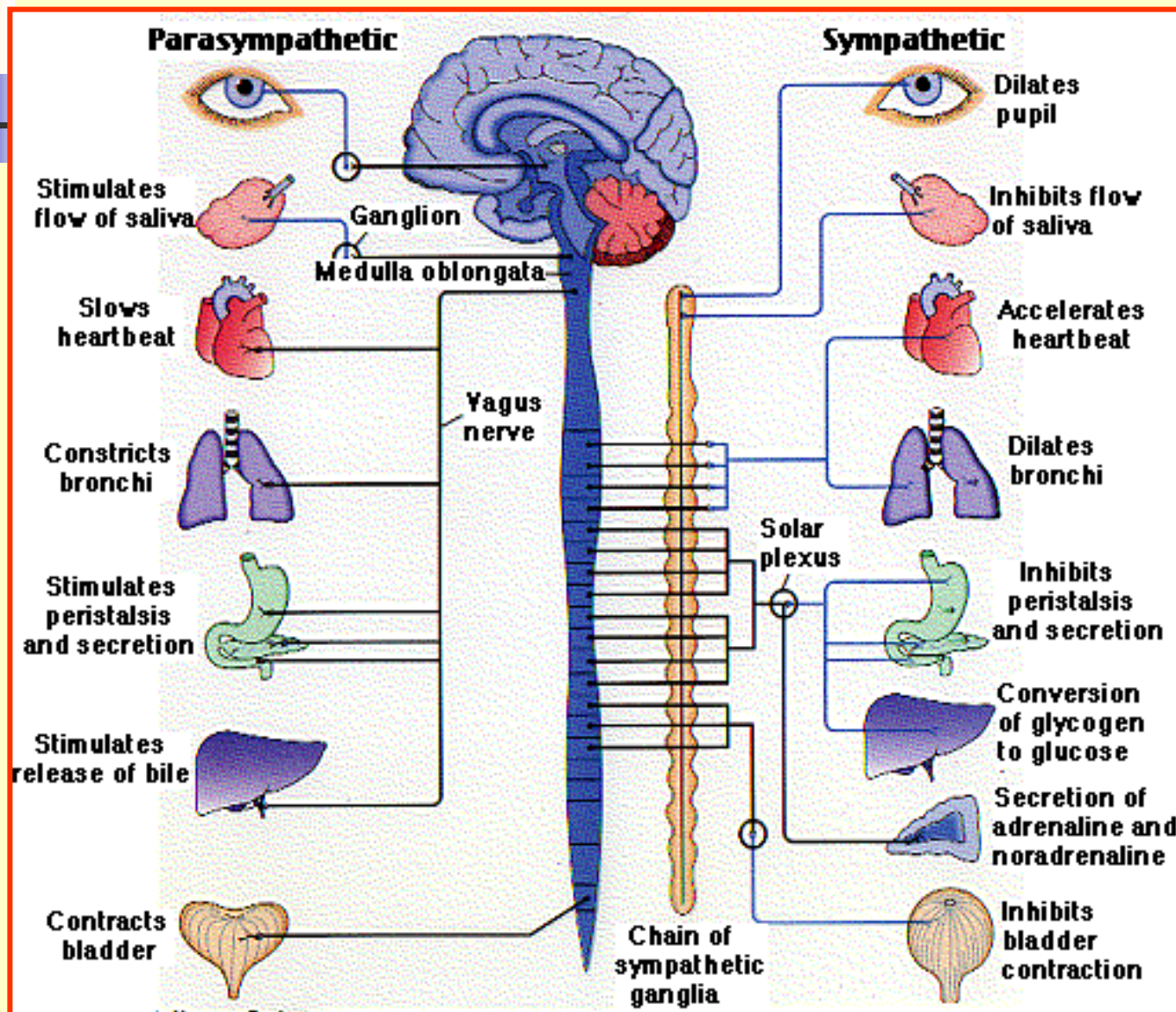
sympathetic outflow to smooth muscle of hair follicles, sweat glands, and peripheral blood vessels

sympathetic outflow to organs of the head and trunk

Ефектите на ВНС върху органите, зависят от типа на холинорецептора или адренорецептора в органа.

“Алармен” или “стрес” отговор на симпатиковата нервна система

---

1. Повишено артериално налягане
2. Повишен кръвен поток към активните мускули и понижен кръвен поток в спланхниковата област ГИТ и бъбреци, където не е необходима повишена моторна активност
3. Повишено ниво на клетъчния метаболизъм
4. Повишена плазмена концентрация на глюкозата
5. Повишена гликолиза в черен дроб и мускули
6. Повишена сила на мускулните съкращения
7. Повишена умствена активност
8. Повишена активност на коагулаторната система